

VINERI 2 IANUARIE 2004 • ANUL LIV

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

*„Iată, anul a-nceput:
Moroc bun și drum bătut!”
(Ion Serebreanu: Ianuarie)*

CALENDAR ORTODOX

5 ianuarie, luni – **Sf. Mc. Teopempt și Teona;** Cuv. Sinclitichia (*Ajunul Botezului Domnului. Post*)
6 ianuarie, marți – (†) Botezul Domnului. (*Liturghia Sf. Vasile cel Mare*)
7 ianuarie, miercuri – (†) **Soborul Sf. Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului (Harți)**
8 ianuarie, joi – Cuvioșii Gheorghe Hozevitul și Emilian Mărturisitorul; Cuv. Domnica.
9 ianuarie, vineri – Sf. Mc. Polieuct; Cuv. Eustratie.
10 ianuarie, sâmbătă – Sf. Grigorie, Episcopul Nisei; Cuv. Antipa de la Calapodești.
11 ianuarie, duminică – † Cuv. Teodosie cel Mare, începătorul vieții de obște; Cuv. Vitalie Duminica după Botezul Domnului

Din credințele poporului

Românul zice: „Cadă am dat Boboteaza la spate, nu-mi mai este frică de iarnă, am pus mâna pe primăvară!”

(Ispirescu)

AGENDĂ

5 ianuarie

1716 – *Nicolae Mavrocordat* este numit domn al Țării Românești. Se instaurează regimul fanariot în Țara Românească.

1859 – Adunarea Electivă a Moldovei îl alege, în unanimitate, ca domn pe *Alexandru Ioan Cuza*.

1889 – s-a născut *Ileana, principesa a României*, nume monahal Maica Alexandra, fiică a regelui Ferdinand și a reginei Maria.

6 ianuarie

1760 – s-a născut *Ion Budai Deleanu*, scriitor, filosof și istoric român.

1882 – s-a născut la Șicula, jud. Arad, *Emil Montșia*, compozitor român.

1897 – s-a născut *Ionel Teodoreanu*, considerat unul dintre importanții romancieri ai perioadei interbelice.

7 ianuarie

1830 – s-a deschis la Mount Clare, în Baltimore, Maryland, *prima gară din lume*.

1874 – s-a născut marele regizor american *Adolph Zukor*, de origine maghiară. În anul 1917, a înființat studioul Paramount Picture, care în numai câțiva ani a devenit cea mai mare fabrică de filme.

8 ianuarie

1873 – s-a născut *Iuliu Maniu*, eminent om politic român.

1884 – s-a stins din viață, la Ipotești, *Gheorghe Eminovici*, tatăl lui Mihai Eminescu.

1899 – s-a născut, în comuna Felnac, de lângă Arad, profesorul *dr. Ion Jovin*, întemeietorul oncologiei și radioterapiei românești. A fost martor la dezbaterile privind Marea Unire și delegat la adunarea de la Alba Iulia. Dr. Ion Jovin este primul care a folosit radioterapia în tratamentul cancerului.

9 ianuarie

1954 – a avut loc inaugurarea Teatrului de Operă și Balet din București, azi *Teatrul Național de Operă*.

10 ianuarie

1493 – s-a născut *Nicolaus Olahus*, istoric și umanist de reputație europeană.

1799 – s-a născut *Petrache Poenaru*, inginer, matematician, inventator și pedagog iluminist. A inventat și brevetat, la Paris, stiloul.

11 ianuarie

1857 – s-a născut în comuna Otlaca (azi Grăniceri, România) *Ștefan Rusu*, ctitorul bisericii ortodoxe din Otlaca-Pustă. De numele lui se mai leagă edificarea școlii confesionale și construirea casei parohiale din Otlaca-Pustă.

Medgyessy: „Pot reprezenta minoritățile dintr-o convingere adâncă”

În ziua de 17 decembrie, la festivitatea din Parlament, consacrată minorităților naționale și etnice, șeful guvernului de la Budapesta s-a adresat personalităților care au obținut distincția „Pro Minoritate” și numeroasei asistențe prin câteva cuvinte de suflet care au reflectat atitudinea premierului Medgyessy Péter față de ele. „Forțele politice guvernamentale și de opoziție nu pot aprecia cauza minorităților în alt fel decât că prin acestea noi, cu toții, suntem mai bogați” – a accentuat șeful Guvernului în Parlament. În acest an

Foto: ETNONET

au fost distinși: Szabó Kálmánné Caruha Vangelio, Hajnal Jenő, Hegyesiné Orsós Éva, Lakatos

Tibor, Vetési László, revista Barátság și Comunitatea Subcarpatină a Intelectualilor Maghiari. E. I.

Mulțumiri pentru reușita festivității

Cu ocazia sărbătorilor de Crăciun, la Școala generală și Liceul românesc „N. Bălcescu” s-a ținut și în acest an o frumoasă festivitate de Crăciun. La serbarea strălucită din Centrul Cultural Român din Giula, tineretul școlar a susținut un frumos montaj ocazional. Iar la rândul lor, elevii au primit cadouri și mici atenții în strălucirea pomului de Crăciun, oferindu-le multe bucurii.

Pe această cale, direcțiunea școlii mulțumește Auto guvernării pe Țară a Românilor din Ungaria și Autogovernării Minorității Române din Giula pentru sprijinirea festivității: pentru pomul împodobit și pentru cadourile care au fost oferite elevilor noștri. Maria Gurzău Czeglédi

Forumul jurnaliștilor români la Seghedin

Autoconducerea Românească din Seghedin a organizat în ziua de 29 decembrie un forum pentru jurnaliștii români din Ungaria. La întâlnire au fost invitați ziariști din mass-media electronică și presa scrisă românească. Pe lă-

gă dezbateră perspectivele presei noastre și a altor fenomene, actualitatea întâlnirii a fost aprecierea colegilor de la tv și radio, care de curând au fost distinși cu premii de seamă pentru munca lor de specialitate. - va -

O Sală a Românilor de Pretutindeni la Biblioteca Națională din București

Biblioteca Națională a României a inaugurat, la sediul bibliotecii, o Sală a Românilor de Pretutindeni ce conține circa 860 de volume ale unor autori români din diaspora. „Nu există o cultură a românilor de acasă și o cultură a românilor din străinătate, ci o singură cultură indivizibilă”, a declarat *Mircea Geoană*, ministrul Afacerilor Externe, la inaugurarea sălii. Cărțile din noua sală au fost donate

în cursul timpului de ambasade străine la București și de autorii înșiși, provenind din peste 26 de țări. Biblioteca Națională a organizat și o expoziție intitulată „Creația Românilor de Pretutindeni în Colecțiile Bibliotecii Naționale”, ce conține cărți, fotografii și partituri menite să schițeze portretul câtorva personalități ale diasporei românești, de la Dimitrie Cantemir, la Emil Cioran și Mircea Eliade.

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

La Bichișciaba s-a apreciat spiritul întreprinzător

Sărbătoarea din reședința județului Bichiș, care a devenit deja tradițională, a fost organizată și în acest an la Primăria orașului, în fața a numeroși oaspeți, în primul rând reprezentanți ai minorităților naționale și etnice. Printre musafiri s-au aflat și deputați parlamentari, consulul general al Slovaciei în Ungaria și o delegație a Universității „Goldiș” din Arad, condusă de prorectorul Corneliu Maior.

La începutul festivității, primarul Papp János și-a exprimat satisfacția pentru că în ultimii ani s-a creat un climat armonios, plăcut între minorități, dar în același timp s-a îngrijit cultura și limba lor. În continuare au luat cuvântul – în ordine alfabetică – reprezentanții romilor, apoi ai polonezilor, ai românilor și ai slovacilor. După aceea, corul mixt „Pro Musica” din Giula a oferit un program festiv de Crăciun.

A sosit apoi momentul înmânării distincțiilor. Pre-

miul „Pentru românii din Bichișciaba” a fost oferit de către Ioan Cozma omului de afaceri Gheorghe Gros, șeful întreprinderii Gros & Co. Președintele Autoguvernației românești din Bichișciaba, Gheorghe Gros l-a felicitat apoi și el pe cel premiat, care se numește la fel cu dânsul și este tot chitighăzean de origine. În continuare, elevii Școlii de muzică „Bartók” au susținut un concert festiv. Serbarea s-a încheiat cu aprinderea lumânărilor de Advent.

După decernarea premiilor, am dorit să aflăm câteva despre proaspătul premiant român.

– De când sunteți membru al Uniunii Românilor din Bichișciaba?

– Pot să zic că de la bun început. De la înființare sunt membru activ al acestei comunități și mă străduiesc să fac tot ce pot pentru binele românilor din Ungaria, dar mai ales al celor din Bichișciaba.

Înmânarea distincției
„Pentru românii din Bichișciaba”

– De ce sprijiniți tocmai românii?

– Acesta este un lucru natural. Pentru că și eu sunt român, originar din Chitighaz.

– Și cum anume ajutați românii din Ungaria?

– Am lărgit relațiile comerciale ale întreprinderii noastre cu România și în fiecare an sponsorizez concursul micilor noștri povestitori, care se organizează de către Autoguvernația Minoritară Română din Bichișciaba.

După serbare am stat de vorbă și cu președintele autoguvernației românești din oraș.

– Ce impresii v-a făcut această festivitate?

– Sunt foarte mulțumit că totul a reușit bine și că au sosit mulți oaspeți care într-adevăr au dovedit interes pentru sărbătoarea aceasta. Sunt bucuros că a

sosit la noi și delegația Universității „Goldiș”. Cred că e bine că avem cu Aradul

și relații pe tărâmul învățământului.

– Ne spuneți câteva cuvinte despre întreprinzătorul Gros, care acum a fost premiat? De ce tocmai pe el l-ați ales în acest an pentru distincție?

– Domnia sa îmi este prieten încă din copilărie și întotdeauna ne-am înțeles bine. Mă bucur că ne ajută în strădaniile noastre, ale românilor din Ciaba, și că prin el s-au lărgit, indirect, și relațiile noastre comerciale pe teritoriul României. De pe acum avem tot mai multe legături în această direcție. Sper că vechea prietenie și bunele noastre relații nu se vor destrăma niciodată, dimpotrivă, se vor tot lărgi, spre binele tuturor.

Laura Martin

Corul „Pro Musica” din Giula

Patru minorități în jurul
lumânărilor de Advent

Ion Serebreanu

Ianuarie

Iată, anul a-nceput:
Noroc bun și drum bătut!

Prima lună dintr-un an,
Flăcăiandru năzdrăvan,
E ianuarie, cel care
Are chiar de la născare
Barbă și mustăți: ce lungi!
Răsucite rotocol,
De le vezi aici, prelungi,
Capetele-ajung la Pol!

De-i de-o zi sau doar de-un ceas
El să umble se pricepe
Și cu bărbătescu-i pas,
Anul nou să meargă-ncepe.

Chiar de-i viscol, el străbate
Numai drumuri neumblate.
Ca și el aș vrea să bat
Drumurile-n lung și-n lat.
Să răzbec fulgerător
Până hăt... în viitor!
Cu nădejdiile-n desaga
Să cutureier lumea-ntreagă,
Aducând, într-o clipire,
Tuturora, împlinire!

Renovări la sediul Uniunii Culturale

Începând de la 1 decembrie, la sediul din Giula al Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria se fac lucrări de renovare de mare amploare. Datorită acestora, la sediul organizației românești din strada Gh. Doja nu se organizează nici o manifestare culturală. De la președintele **dr. Ioan Ciotea** ne-am interesat de ce tocmai acum, în toi de iarnă, se fac aceste lucrări.

– Cei care ne vizitează sau cei ce participă la acțiunile, manifestările organizației noastre civile știu că lucrările de renovare ale clădirii au început cu patru ani în urmă. Prezidiul ales la sfârșitul anului 1998 a decis la începutul mandatului, ca aceste lucrări să înceapă

te-foarte multe de făcut, de refăcut și de reparat.

– *Exact în ce constau aceste lucrări?*

– În fiecare cameră, în fiecare încăpere se reface izolarea pereților la două nivele. În cele mai multe încăperi va fi pus parchet nou, în bucătărie și în baie

și să se desfășoare în continuare în patru etape. Vreau să precizez încă o dată, pentru cei care nu știu, că această clădire de pe strada Gh. Doja este singurul imobil care este proprietatea comunității noastre. (Mă refer bineînțeles la clădirile publice.) Deci, în primul an s-a schimbat tot acoperișul clădirii, pentru că acesta a fost cel mai urgent lucru. Apoi am continuat cu lucrările din exterior, s-a refăcut izolarea, au fost schimbate geamurile mari ale coridorului și a fost construită o nouă terasă. Acum am ajuns la o nouă fază, pe care tot n-o pot numi ultima, deoarece la o clădire întotdeauna găsești ceva de făcut, dar acum suntem tocmai la etapa când se pot face lucrările din interior. Clădirea este foarte deteriorată și pe dinăuntru, ca atare a trebuit să fie schimbată și refăcută întreaga rețea electrică, parchetul este putrezit din cauza că izolarea nu a fost bine făcută...Deci sunt doar

va fi pusă faianță. În unele locuri pereții trebuie spărți, în altele trebuie ridicați, pentru a se împărți spațiul interior în alt fel. Pereții vor fi zugrăviți, tavanul va fi îmbrăcat cu table din ghips cartonat, se vopsesc ușile, geamurile.

– *Mulți oameni care trec pe la acest sediu se întreabă – și ne întreabă – de ce tocmai*

acum, în timpul iernii, se fac aceste lucrări?

– Motivele sunt multiple: acum avem bani, deoarece am câștigat o sumă considerabilă din fondul de intervenție al Oficiului pentru Minorități, 2,5 de milioane de forinți, de la Ministerul Culturii am primit 200.000 de forinți tot pentru acest scop, la fel 200.000 am obținut de la Autogovernarea Românească din Giula, cu alte 400.000 ne ajută Autogovernarea Românească din sectorul III din Budapesta. La achitarea cheltuielilor va contribui parțial și redacția săptămânalului Foaia românească, care are sediul tot în această clădire. Deci, primul motiv este că banii pe care i-am obținut din diferite părți trebuie cheltuiți, investiți cât mai repede, iar firma cu care lucrăm, firma GyulaBau, cu care s-au făcut și celelalte lucrări, acum s-a angajat la munca din interiorul clădirii. De altfel, firmele mari de construcții, aproape numai în perioada de iarnă fac lucrări interioare. Bineînțeles, am contactat și am cerut ofertă de prețuri de la mai multe firme și întreprinderi giulane, dar cea pe care am ales-o, deci GyulaBau, a avut cea mai avantajoasă ofertă. În altă ordine de idei, după experiențele din anii trecuți, acum este perioada când se organizează aici la noi cele mai puține acțiuni, ca atare, prin lucrările acestea nu împiedicăm cu nimic programul de activitate al casei. Contractul precizează că lucrările trebuie să se termine la 31 ianuarie 2004.

- iova -

CONCURS

Prezidiul Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria lansează un concurs pentru ocuparea funcției de director al Editurii „NOI”.

Sarcina directorului va fi conducerea activității Redacției săptămânalului „Foaia românească” și susținerea funcționării Editurii „NOI”.

Condițiile de participare la concurs sunt:

- cetățenie maghiară, naționalitate română
- pregătire de grad superior
- experiență în practica jurnalistică
- cunoașterea temeinică a limbii și culturii românești din Ungaria.

Dosarele de concurs trebuie să conțină:

- autobiografia profesională
- concepțiile redactării săptămânalului „Foaia românească” și ale activității editoriale
- principiile de gospodărire a Editurii „NOI”.

Dosarele de concurs să fie înaintate până la 28 ianuarie 2004, la adresa: Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, Giula, 5700, str. Gh. Doja nr. 8.

Funcția va fi ocupată începând cu data de 1 februarie 2004.

Denumirea se va face pe o perioadă nelimitată.

Giula, 12 decembrie 2003.

Prezidiul UCRU

Contract pentru construirea autostrăzii București-Budapesta

La Palatul guvernamental din București a fost semnat recent un contract între Ministerul român al Transporturilor și firma americană Bechtel International privind construirea autostrăzii ce va lega Bucureștiul de Budapesta.

Conform contractului, de la punctul de frontieră Borș până la Brașov, pe un sector de drum de 415 km, construirea autostrăzii va începe în luna iulie 2004 și se va termina în anul 2012. Investiția este evaluată la 2,5 miliarde de dolari. Tronsonul de autostradă care se va lega de DN București-Brașov va străbate localită-

țile Târgu Mureș, Cluj și Oradea și va lega capitala României de Europa Centrală și de vestul continentului. Guvernul român va prelua un credit extern pentru construirea autostrăzii. Amortizarea acestui credit și acoperirea altor cheltuieli vor fi suportate de Ministerul Transporturilor. Conform prevederilor contractului, firma americană va utiliza materiale și forță de muncă din România pentru realizarea tronsonului de autostradă dintre Borș și Brașov. Firma de construcții americană este una dintre cele mai mari din SUA.

(Rador)

Prima pagină web

despre românii din Ungaria

Informații, știri, adrese, date utile

Internet: **www.romanul.hu**

E-mail: **uniunea@romanul.hu**

Uniunea Culturală a Românilor
din Ungaria
Editura NOI

Corelația care există între limbă (idiom, dialect, subdialect, grai) și conștiință națională este un fapt evident. De aceea, dependența reciprocă dintre termeni a constituit și la noi, la românii din Ungaria, un important subiect de investigație pentru cercetători. Primul care la noi a abordat chestiunea cu o competență profesională este profesorul *Mihai Cozma*. Datorită cercetărilor sale, graiul vorbit de românii de aici, neglijat și subminat de unii, s-a împământenit în conștiința noastră ca o limbă maternă, ca un element determinant al conștiinței noastre etnice. Și pentru că idiomul moștenit în familie a fost într-adevăr un grai, limba literară (comună, de cultură, standard etc.) română a trebuit și ar trebui și azi să o însușim în școală și în biserică, precum și în administrația locală.

Recent, la o conferință organizată de Biroul European al Limbilor mai Puțin Folosite, lingvista *Ana Borbély*, după ce a constatat că „dintre cele 21 de localități românești din Ungaria în 14 s-a încheiat deja procesul de schimbare al limbii, adică limba română fusese înlocuită integral cu limba maghiară” și că „în alte 6 localități procesul de schimb al limbii e în ultimul stadiu”, numai la Micherechi mai vorbesc încă toate generațiile românești, ar fi spus că „la noi nu se respectă graiul specific pentru diferitele comunități românești din Ungaria”, iar „cunoscătorii graiului românesc înlocuiesc vorbirea dialectală cu vorbirea în limba maghiară, nu cu limba română literară”. După autorul articolului *Minoritățile din Ungaria pentru protecția limbii materne* (Foaia românească, nr. 48, p. 4), lingvista a mai apreciat că „programa școlară din Ungaria neglijează respectul graiului vorbit de străbunii copiilor de la grădinițele, școlile românești din această țară”. (Ideea este reluată și în darea de seamă care analizează recentul sondaj lingvistic și cultural, efectuat în comuna Micherechi.)

Afirmațiile cercetătoare readuc în discuție chestiunea graiului și problemele legate de folosirea limbii române în comunitățile noastre, iar apropo îl constituie programul de revitalizare

Grai și identitate

*Dar noi locului ne ținem,
Cum am fost așa rămânem.*
(M. Eminescu)

conceput pentru Micherechi, care se axează, până la urmă, pe corelația dintre grai și identitate.

Interesul Anei Borbély față de graiurile românilor din Ungaria datează din anii devenirii domniei sale ca cercetătoare (inceputul anilor 1980). Cercetările asupra graiului nostru au rămas până acum, ca de obicei, în cadrul închis al cercetătorilor. Unele discuții au evidențiat doar eforturile pe care cercetătoarea le-a făcut și continuă să le facă pentru spulberarea tabuului care ne-a împiedicat să vorbim „despre graiul românilor din Ungaria” și, mai ales, despre introducerea acestuia în programele școlare.

Eforturile care vizau ultimul deziderat au fost parțial încununate de succes, căci programele școlare recente elaborate fac unele trimiteri la fenomenul în discuție, deși studierea lui în învățământul public continuă să rămână o problemă confuză.

În articolul *Minoritate fără grai?* din revista *Conviețuirea* (Anul II, nr. 2–3/1998) sunt abordate mai multe aspecte de principiu (diversitatea graiurilor; tendințele mai vechi ale lingvisticii de unificare forțată a limbii; frica și jena de a ne vorbi idiomul; intoleranța față de graiul celui alt; limba română vorbită în România este mai corectă și mai frumoasă decât graiul nostru „încărcat cu maghiarisme”; „ar trebui puse la punct părerile absolute greșite despre grai”), urmate de concluziile: 1. În școală să nu neglijăm graiul, să le vorbim elevilor despre importanța graiului românesc folosit în Ungaria; 2. În „discursurile informale... să nu ne fie rușine să folosim graiul”; 3. Vorbind în grai nu înseamnă că nu știm românește. Autoarea pune apoi câteva întrebări ciudate și contradictorii: „De ce trebuie să râdem de cel care folosește un grai”. (De altfel,

termenii „rușine” și a „râde” sunt folosiți cam aiurea și impropriu.) „Noi – afirmă lingvista – râdem de noi, râdem de graiul nostru, deci râdem de cultura noastră!? Cu o astfel de mentalitate se poate oare menține graiul și cultura noastră? Ar trebui să înțelegem odată că nu putem vorbi altfel decât cum vorbește comunitatea noastră. Cu cine vorbim zi de zi, cu bucureștenii sau cu conșătenii noștri?” Cel care ar dori să răspundă la aceste întrebări, în aparență penibile, ar putea constata fără teama de a greși că la ora actuală nu prea este indicat să vorbim despre „rușine” când facem referiri la moștenirea noastră lingvistică și culturală și, cu excepția unor figuri inculte, nimeni nu „râde” de această zestre.

Intellectualitatea își vorbește graiul moștenit de la părinți, când e cazul, dar nu crede că „menținerea” graiului ar trebui să fie pentru ea un scop primordial. Unilaterală și, de aceea, discutabilă pare și afirmația conform căreia „nu putem vorbi altfel decât cum vorbește comunitatea noastră”, deoarece intelectualul de obicei își însușește și, în anumite împrejurări, vorbește varianta cea mai aleasă, îngrijită a limbii naționale. Referirile la limba vorbită de bucureșteni nu par a fi convingătoare, căci nimeni nu ne obligă să vorbim ca un bucureștean și, într-adevăr, scopul nostru în predarea limbii române nu poate fi însușirea unui limbaj românesc împesit cu neologisme împrumutate din limba franceză și, mai nou, din engleză.

Scopul pe care comunitatea noastră și-l poate realiza nu poate fi altul decât însușirea limbii tradiționale, dar literare, pe care o folosim de altfel de mai bine de un secol în instituțiile noastre. (Că tot mai puțini în mod adecvat, e o altă problemă.)

Graiul și cultura orală au fost moștenite și cultivate până ce au îndeplinit o funcție primordială, până la încheierea graiurilor în limbă, într-o limbă relativ unitară, acceptată și însușită de toți cei care aparțin aceleiași popor, limba și națiunea mergând paralel până ce, la un moment dat, converg și se încheagă într-o unitate inseparabilă. Nu există limbă fără națiune și națiune fără o limbă comună. Trecerea de la grai la limbă se petrece odată cu apariția culturii scrise. Această necesitate socială creează o cezură evidentă între *grai*, expresie a unei comunități insulare, izolate, a identității locale, și *limbă*, expresie a unei colectivități, a unui popor, adevăratul liant al identității naționale. Graiul nu are o formă scrisă accesibilă și utilizabilă pentru majoritatea vorbitorilor lui, de aceea nu are nici viitor în perioada modernă, chiar dacă populația mai puțin școlită, respectiv membrii comunității care-l vorbesc din obișnuință sau pentru că le este un element fundamental în definirea identității lor (vezi cazul românilor din Ungaria), continuă încă mult timp să-l vorbească în comunitatea sa restrânsă (regiune, sat, familie etc.). Aceasta este și explicația pentru care graiul nu se poate preda în școală. Astfel stând lucrurile, poate fi viabilă numai o limbă, o limbă cu literatură cultă, cu o tradiție culturală. Această realitate este acceptată de multă vreme de membrii comunității noastre. Argumentul decisiv este calea pe care au pornit înaintașii noștri când, după stabilirea lor pe meleagurile patriei actuale, trecând la instituționalizarea vieții lor culturale, au așezat în bisericile și școlile lor la loc de frunte așa-zisa *limbă* (și nu graiul!), în orice caz un idiom mai îngrijit, care se poate ilustra prin limbajul textelor religioase sau al manualelor școlare. Iar când avem norocul să apară câte un poet, el își exprimă bucuria

și amarul într-un limbaj literar și nu în grai, oricât de drag i-ar fi. Dacă acest articol ar fi scris în grai, și autorul ar folosi semnele diacritice utilizate de lingviști în redarea pronunției, foarte puțini dintre cititori l-ar înțelege. Prin urmare, și în cazul nostru, graiul și limba de cultură merg, de multă vreme (cca. un secol și jumătate), paralel, întretinându-se și influențându-se reciproc.

Faptul că noi nu am fost capabili să însușim plenar, în proporții de masă, limba literară se explică prin vitregia istoriei, prin mizeria în care au trăit străbunii noștri, împiedicându-i să își facă școlile în mod normal, ținându-i nu numai la coarnele plugului ci și la graiul moștenit din neam în neam, la cultura orală, la obiceiurile și tradițiile populare. Când însă starea socială ne-ar fi permis „luxul” de a face studii mai temeinice, capriciile istoriei ne-au izolat de majoritatea neamului. Îndepărtându-ne de centrul națiunii, iar după primul război mondial fiind izolați totalmente de restul românilor, setea de cultură ne-am satisfăcut-o la unguri, căci limba lor literară o aveam la îndemână, iar cea românească devenise tot mai inaccesibilă. Astfel, decalajul dintre graiul cu care am rămas într-un mediu străin din punct de vedere lingvistic și limba vorbită de majoritatea românilor a crescut de la o zi la alta. De aceea, în momentul de față, foarte puțini mai cred în șansa de a-l recupera.

Descrierea situației în care ne găsim nu trebuie concepută ca o justificare.

Adevărul e că, cu excepția generațiilor vârstnice tot mai reduse la număr, trebuie să facem tot mai multe eforturi („să ne forțăm”) să fim români, să trăim o viață de român, să ne comportăm ca un român.

Cert este că în cazul românilor din Ungaria nu se poate vorbi despre o conștiință națională în sensul modern al cuvântului, ci numai despre o conștiință locală (în care domină localismul și nu naționalul!).

(Continuare în pag. a 10-a)

Anonim

La sfârșit de an

Și acum când Anul vechi de la noi se duce iară
Și-alt An Nou, Isuse, Doamne, stă în prag să ne răsară,
Ca de-atâtea ori, și-acuma, în genunchi, cu umilire,
Noi Ți-aducem printre lacrimi rugi fierbinți de mulțumire...
Mulțumire – că și-n anul ce se duce, Tu, Isuse,
Datu-ne-ai îmbelșugarea bucuriilor nespuse,
Și ne-ai ocrotit viața cu puterea Măinii Tale
Să urcăm mereu spinoasa, dar slăvita Crucii cale...
Mulțumire – că pe umeri ne-ai pus dulcea Ta Durere
Să putem simți duioasa Măinii Tale mângâiere...
– Că făcutu-ne-ai să trecem văi de noapte și tristețe
Să putem privi pe urmă slava sfintei Tale Fețe...
Uneori ne-ai dat să plângem lacrimi grele și amare
Să ne-nserinezi pe urmă fața-n dulcea Ta cântare.
Ne-ai lăsat pe-o clipă-n umbra de necaz și de urgie
Să ne copleșești pe urmă cu atâta bucurie...
Coborātu-ne-ai o clipă prin a lumii joasă pleavă
Numai ca să poți pe urmă să ne-nalți pe culmi de slavă.
Ai lăsat să ne lovească palme grele de-ncercare.
Tocmai ca să poți pe urmă, cu duioasă alinare,
Pe lovita noastră față să pui sfânta-Ți sărutare
Și să răsplătești puțina noastră umbră de răbdare
Cu belșug de fericire și de binecuvântare...
... O, și-acuma Sfinte Doamne, pentru Anul-Care-Vine,
Calda noastră rugămintă se îndreaptă către Tine:
Să-ntărești dorința noastră de-a rămâne până la moarte
Purtătorii „Vestii Bune” mai departe, mai departe...
Să călcăm mereu pe urma urmei Tale-nsângerate
Plini de fericirea celor „prigoniți pentru dreptate”.
Și dacă mărturisirea Dragostei și Jertfei Tale
Va aduce vieții noastre alte suferinți în cale,
Te rugăm, atunci, în fața feței noastre-nlăcrimate
Să răsar pe-o clipă slava Fericirii minunate.
Și-i de-ajuns din strălucirea veșniciei Tale-o rază
Pe-nnoptarea suferinței și-ncercării să ne cază,
Ca Nădejdea să ne-nalțe, să ne poarte, să ne crească,
Peste orice-mpotrivire și cruzime omenească...
Ochii noștri Sus, spre Slava Veșniciei, Tu ni-i Ține
Să purtăm, cântând, amarul astei clipe de suspine,
Știind bine că această încercare de-o clipire
Ne urzește-o veșnicie grea de slăvi și Fericire
Și-astfel, desfăcuți de tina neputinței ce ne ține
Preschimbați din slavă-n slavă să ne contopim cu Tine...
Doamne, suntem slabi, și greul doborî-ne-ar și ne-ar frânge
Luminița vieții noastre într-o clipă ni s-ar stinge
De aceea-n ceasu-acesta când genunchii ni se-ndoaie
Și ni-i glasul rugăciunii ars de-a lacrimii văpaie,
Noi Te cerem!
– Din atâtea mii de lipsuri și suspine,
Nu dorim și nu mai cerem altceva, decât pe Tine!
După Tine ne-nsetează inimile-n dor fierbinte,
Tu să fii a noastră Mamă și Prieten și Părinte...
Tu să fii a noastră Hrană, Băutură și Avere,
Tu Nădejde, Tu Iubire, Tu Credință, Tu Putere,
Tu deplina noastră Pace, Tu duioasa Mângâiere,
Căci cu Tine ducem, Doamne, munți de cazne și durere...
O, privirea noastră scald-o în a Cerurilor ape,
Să simțim în orice seară, mai aproape, mai aproape,
Pasul Tău și Răsăritul Fericirii așteptate...
Astea-s cererile noastre către Tine înălțate
– Glas de inimi ce le află Anul Nou îngenunchiate
Și de tot ce-o fi să vie – mulțumite și-mpăcate...

Nu vă îngrijorați de nimic

„Nu vă îngrijorați de nimic, ci în orice lucru, aduceți cererile voastre la cunoștința lui Dumnezeu, prin rugăciuni și cereri cu mulțumiri.” Filipeni 4:6

Dacă privim înapoi spre anul care a trecut, avem multe motive de a-L slăvi pe Dumnezeu, căci El ne-a făcut parte de multe binecuvântări și El vrea să ne poarte de grijă și în acest an. El nu ne îndeamnă: Nu vă faceți multe griji!; ci: „Nu vă îngrijorați de nimic!”, căci îngrijorarea este păcat. În Matei 6 citim că păgânii se îngrijorează, dar Tatăl ceresc ne promite că ne va purta de grijă, căci El știe de nevoile noastre.

Să privim la corbi și vră-

bii care nu au grânare și El totuși îi hrănește. Noi suntem mult mai de preț înaintea Lui. Să căutăm mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și nu a noastră, neprihănirea Lui și toate aceste lucruri ni se vor da pe deasupra. Iar în versetul de mai sus ni se spune să aducem cererile noastre înaintea Lui, adică să-L spunem tot ceea ce ne apasă și să așteptăm ajutorul de la El, mulțumind pentru promisiunile Sale.

El a ajutat văduva care

mai avea să gătească pentru ultima dată, iar apoi să moară. El este deci ajutor și în privința hranei. El l-a ajutat și pe Ezechia când Sanherib a ocupat orașul; Iosafat a strigat la Dumnezeu când avea de luptat cu un vrăjmaș numeros. A așteptat ajutorul de la El și nu s-a rușinat. Dumnezeu a înfrânt dușmanul, astfel încât n-a mai rămas nici unul, iar pentru împărțirea prăzii au avut nevoie de trei zile.

De aceea să-l predăm și noi toate grijile noastre, așteptând rezolvarea de la El. Astfel putem începe curajos noul an cu Cel fără știrea căruia nu ne cade nici un fir de păr.

F. B.

Rugăciune de binecuvântare pentru Noemi

Cu o lună în urmă, la 7 decembrie 2003, în Biserica Penticostală nr. 1 din Micherechi a avut loc actul binecuvântării micuței Noemi, a treia fiică a soților Mircea și Anikô Miron. Precum Pruncul Isus a fost prezentat în templu, astfel și părinții micuței Noemi au hotărât să-și aducă fetița înaintea lui Dumnezeu pentru a cere binecuvântare peste întreaga ei viață și înțelepciune pentru a o crește în frica de Domnul, ca ei să transmită moștenirea credinței copiilor lor, Noemi și celor două surioare mai marișoare, Tamara și Lidia. Rugăciunea de binecuvântare a fost rostită de conducătorul bisericii Teodor Rocsin.

Armonie minunată

Celebrul pianist Mendelssohn a vizitat odată o catedrală ce avea una din cele mai prețioase orgi din Europa. El l-a ascultat pe organist, iar apoi l-a rugat să-l lase și pe el să cânte. Organistul i-a răspuns: „Noi nu permitem fiecărui străin să vină și să cânte.” Într-un final Mendelssohn l-a convins pe organist și a început să cânte. Imediat catedrala s-a umplut cu o muzică pe care organistul nu o mai auzise. „Cine ești tu?”, a întrebat organistul. „Mendelssohn”, a răspuns cel întrebat. Uimit de greșeala pe care ar fi putut s-o facă organistul a spus: „Și când te gândești că eu am vrut să-i interzic lui Mendelssohn să cânte la orga mea!”

Dacă am ști noi ce minunată armonie aduce Du-

hul Sfânt în viața noastră,

atunci n-am fi mulțumiți până nu i-am da controlul vieții noastre.

Din Sfânta Scriptură

„Așa vorbește Domnul: blestemat să fie omul care se încrede în om, care se sprijină pe un muritor și își abate inima de la Domnul!”

Căci este ca un nenorocit în pustie, și nu vede venind fericirea; locuiește în locurile arse ale pustiei, într-un pământ sărat și fără locuitori.

Binecuvântat să fie omul, care se încrede în Domnul, și a cărui nădejde este Domnul!

Căci el este ca un pom sădit lângă ape care-și întinde rădăcinile spre râu; nu se teme de căldură, când vine, și frunzișul lui rămâne verde; în anul secetei, nu se teme, și nu încetează să aducă roadă.»

Inima este nespun de înșelătoare și de deznădăjduit de rea; cine poate s-o cunoască?

„Eu, Domnul, cercetez inima, și cerc rărunchi, ca să răsplătesc fiecăruia după purtarea lui, după rodul faptelor lui.” (Ieremia 17:5-10)

Botezul în rit ortodox

Ca popor creștin, românii își botează copiii în primele luni de viață – dăruindu-le astfel prima taină sfântă. Este adevărat însă că după 1989 – mai ales – românii s-au împărțiat în toate zările pământului – constituind un complex de credințe. Marea majoritate a familiilor românești din diaspora și-au păstrat credința ortodoxă și își botează copiii după datina românească. Familiile mixte au de ales – după credința dominantă a casei – sau – de ce nu? – pot să expună copilul la ambele credințe – dându-i posibilitatea de a-și alege mediul spiritual mai târziu. Într-o lume în care globalizarea este o tendință generală – indiferent de religia pe care i-o impunem copilului din primele luni de viață – să nu uităm că cel mai important este să îl creștem într-un spirit tolerant, umanist și deschis.

Ce trebuie să știm despre taina Sfântului Botez?

Sfântul Botez este taina prin care omul, prin întretaia afundare în apă sfințită de către preot, în numele Prea Sfintei Treimi, dobândește iertare de păcatul strămoșesc și de toate păcatele făcute până atunci, se naște din nou duhovnicește și se face membru al Bisericii lui Hristos. Botezul este numit și „ușa tainelor”, pentru că numai prin botez devenim fii ai lui Dumnezeu după dar, și putem primi și celelalte Sfinte Taine. Botezul este întemeiat de Mântuitorul prin cuvintele: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh...” (Matei 28, 19).

Cine poate primi taina Sfântului Botez?

Toți copiii născuți din părinți creștini ortodocși, copiii născuți din căsătorii mixte și copiii orfani nebotezați, aflați la rude și la casele de copii orfani. Mai pot primi botezul tinerii care din unele motive nu au fost botezați la timp, ca și cei de altă religie care se întorc la Ortodoxie de bună voie și mărturisesc dreapta credință, după ce au fost bine cercetați de preoți și de episcop și după ce au fost mult timp catehizați și deprinși în învățătura de credință ortodoxă și dau dovadă de deplină hotărâre.

Cine săvârșește Botezul, când se săvârșește și în ce loc anume?

Botezul se săvârșește numai de preot și de episcop, la cel puțin opt zile după naștere și până la 40 de zile, dacă pruncul este sănătos; iar dacă este bolnav, imediat. Slujba Botezului se face numai în biserică, anume în pridvor, în pronaos sau într-o încăpăre anume rânduită din curtea bisericii. Numai în cazuri cu totul speciale, când pruncul este amenințat să moară, preotul îl poate boteza acasă, la spital sau oriunde ar fi.

Ce trebuie făcut dacă nu este preot în apropiere și copilul este amenințat să moară nebotezat?

În aceste cazuri, când copilul este amenințat să moară îndată după naștere, acasă sau la spital, asistentele sau moașele trebuie instruite de preot să aibă oricând la îndemână aghiasmă, la nevoie apă obișnuită, și lumânare. Apoi, după ce pun numele pruncului muribund, îl botează ele, turnând aghiasmă în formă de cruce peste prunc și zicând cuvintele: Se botează robul lui Dumnezeu (numele) în numele Tatălui, Amin; și al Fiului, Amin; și al Sfântului Duh, Amin. Dacă moare pruncul, el este botezat și se mântuiește sufletul lui. Iar dacă nu moare, cele ce l-au botezat trebuie să spună rudelor sau preotului că a fost botezat de ele, iar preotul îi face toată slujba Botezului, fără a-l mai afunda în apă în numele Prea Sfintei Treimi, căci Botezul nu se mai repetă.

De cine și când se pune numele pruncului?

Numele pruncului se pune de către părinți, însă cu binecuvântarea preotului, care citește o rugăciune specială la punerea numelui noului născut, deoarece cu acel nume care i se dă la Botez, creștinul va călători în viață și va sta înaintea lui Dumnezeu la judecată. Numele pruncului se consfințește în clipa botezului, când se cufundă în apă în numele Prea Sfintei Treimi și nu mai poate fi schimbat până la moarte. Numai prin tunderea în monahism se poate schimba numele de botez.

Ce nume trebuie să pună părinții copiilor lor?

Dacă este parte bărbătească să i se pună mai ales numele Sfântului Ioan Botezătorul, cel mai mare om născut din femeie. Se poate pune și numele sfântului care este hramul bisericii din sat sau

numele sfântului din ziua în care s-a născut. Alte nume sfinte pentru băieți sunt numele Sfinților Apostoli și ale marilor Ierarhi, Mucenici și Cuvioși. La fel și la fete, primul nume să fie al Maicii Domnului, cea dintâi rugătoare pentru lume. Apoi numele marilor sfințe și mucenice, numele sfintei al cărei hram îl poartă biserica sau al sfintei din ziua nașterii. Însă toate trebuie să se facă cu binecuvântarea și sfatul preotului.

Este bine să i se pună pruncului două și chiar trei nume?

Nu, căci toți sfinții au avut un singur nume, afară de câteva excepții. Mai grav este însă când i se pune pruncului un nume creștin de sfânt și al doilea nume necreștin sau de altă credință creștină. În asemenea cazuri la biserică și la slujbe se pomenește numai numele creștinesc din calendar.

Ce folos au cei ce poartă nume de sfinți și ce pagubă au cei ce poartă nume de păgâni sau de altă religie și neam?

Cei ce poartă nume de sfinți au în viață și după moarte mare folos și ajutor, căci sfinții cărora le purtăm numele se roagă neîncetat pentru noi și ne ajută în primejdii, în suferință și în ceasul morții și al înfricoșatei judecăți.

În schimb, cei ce poartă nume de zei, de păgâni, și nu au zi de prăznuire în calendar, se lipsesc în viață, la moarte și la dreapta judecată de rugăciunile și ajutorul sfinților.

Însă dacă noi trăim creștinește pe pământ, toți sfinții se roagă neîncetat în cer pentru noi și ne ajută pe calea mântuirii.

Care sunt părțile principale ale Sfântului Botez?

Prima parte din slujba Sfântului Botez o formează lepădările sau exorcismele, când cel ce vine să se boteze stă cu fața la apus și declară de trei ori, personal sau prin naș, că se leapădă de satana, de toate lucrurile lui, de toți slujitorii lui, de toată slujirea și de toată trufia lui. Apoi cel ce se botează este întors cu fața la răsărit și iarăși declară, tot de trei ori, personal sau prin naș, dacă este prunc, că se unește cu Hristos, rostind de trei ori Crezul.

A doua parte a Botezului o formează sfințirea apei, adică facerea aghiasmei pentru botez și turnarea întreită în cristelniță de untdelemn sfințit. Iar a treia și cea mai însemnată parte a Botezului o formează întretaia afundare a pruncului în cristelniță, zicând: *Se botează robul lui Dumnezeu (numele), în numele Tatălui, Amin; și al Fiului, Amin; și al Sfântului Duh, Amin.* Apoi noul botezat se înfășoară în pânză albă curată, numită popular crismă, care vine de la Hristos. După alte câteva rugăciuni, preotul unge trupul noului botezat cu Sfântul și Marele Mir, care este a doua Taină a Bisericii, zicând aceste cuvinte: *Pecetea harului Duhului Sfânt.* Apoi îi tunde perii capului în chipul Crucii, ca semn că s-a lepădat de omul cel vechi și s-a îmbră-

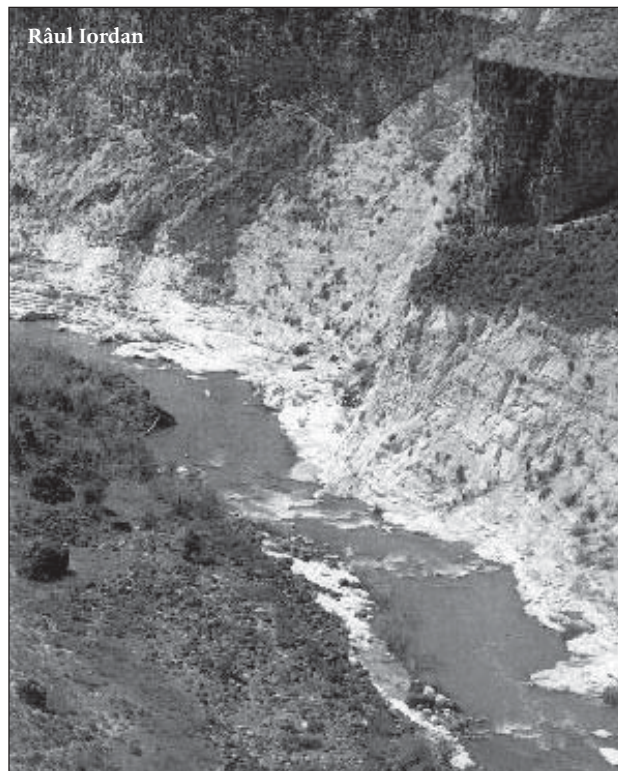
cat în cel nou, îl îmbracă și, ducându-l în fața Sfântului Altar, îl împărtășește cu Trupul și Sângele lui Hristos. Astfel, noul botezat primește deodată trei Sfinte Taine: Botezul, Mirungerea și Sfânta Împărtășanie.

Ce închipuiesc materiile și obiectele cu care se săvârșește Botezul?

Vasul pentru Botez, care se cheamă cristelniță, vine de la cuvântul Hristos și se cheamă vas de încreștinare. În primele secole se construiau în curtea bisericii așa-numitele baptisterii, adică clădiri speciale cu un mic bazin de piatră pentru Botez. Cristelnița închipuiește trei lucruri: trupul Bisericii, în care ne naștem din nou; baia duhovnicească, în care ne curățim de păcatul strămoșesc și mormântul în care îngropăm pe omul cel vechi din noi, ca să înviem la o viață nouă în Hristos. Apa închipuiește pe Duhul Sfânt revărsat peste lume. Căci apa este baia trupului, iar Duhul Sfânt este baia sufletului, precum zice Mântuitorul: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu” (Ioan 3, 5). Apa Botezului închipuiește apa Iordanului și mormântul Domnului. Iar afundarea pruncului de trei ori în apă, în numele Prea Sfintei Treimi, închipuiește șederea lui Hristos trei zile și trei nopți în mormânt. Untdelemnul sfințit cu care se unge pruncul închipuiește milostivirea lui Dumnezeu pentru om; suflarea de trei ori a preotului peste apa Botezului este simbolul Duhului Sfânt care vine peste noi la Botez; tunderea părului noului botezat în chipul crucii simbolizează lepădarea omului vechi și creșterea lui duhovnicească în Iisus Hristos, la o viață nouă, sfântă. Pânza albă, numită crismă, în care este înfășurat pruncul după botez, închipuiește curățirea lui duhovnicească după unirea cu Hristos, giulgiul cu care a fost înfășurat Domnul în mormânt și vesmântul luminat cu care se îmbracă omul în clipa Botezului. Iar lumânarea aprinsă, ce se dă pruncului botezat, simbolizează lumina lui Hristos „care luminează tuturor” și ne călăuzește pe calea dreptei credințe.

Pr. Ioanichie Bălan

(Călăuză Ortodoxă în Biserică, vol. I)

Râul Iordan

Ce fel de cumpărătoare ești?

1. Te gândești bine înainte, ce anume vrei să-ți cumperi?
Da... 5 p; nu... 0 p; depinde... 3 p.
2. Cel mai important lucru pentru tine în privința unui lucru este:
calitatea... 5 p; durabilitatea... 3 p; ambalajul... 0 p; prețul... 2 p.
3. Te tocmești de obicei la cumpărături?
Da... 5 p; uneori încerc... 3 p; nu... 1 p; nu mă cobor la așa ceva... 0 p.
4. Ai făcut vreodată o recomandare, impresie, reclamație la vreun magazin?
Adeseori... 5 p; o dată sau de două ori... 3 p; niciodată... 0 p.
5. De unde îți cumperi de obicei fructele?
La vânzători ambulanți... 1 p; la magazinul de legume și fructe... 3 p; la piață... 5 p.
6. Urmărești cu atenție acțiunile de reduceri de prețuri?
Da... 5 p; nu... 0 p; nu prea... 2 p.
7. Cum procedați cu mărunțișul?
Schimb în mari la casă... 2 p; dau bani exacti la casă când plătesc marfa... 5 p; dau la cerșetori... 3 p; adun, adun, pun deoparte... 0 p.

Dacă ai obținut:

Între 0–6 puncte

Îți displace complet să faci cumpărături și faci tot posibilul să nu fii constrânsă la aceasta.

Între 7–15 puncte

Consideri cumpărăturile un rău necesar, deci, le accepți de nevoie.

Între 16–23 puncte

Faci cumpărături cu mare plăcere, dar nu cu prea mare pricepere.

Uneori cumperi lucruri total inutile.

Între 24–31 puncte

Ești o cumpărătoare ideală. Pe de o parte, îți face plăcere să alegi printre mărfuri, pe de altă parte, faci aproape întotdeauna târguri avantajoase.

Îți dai seama încă din timp dacă vor să te păcălească.

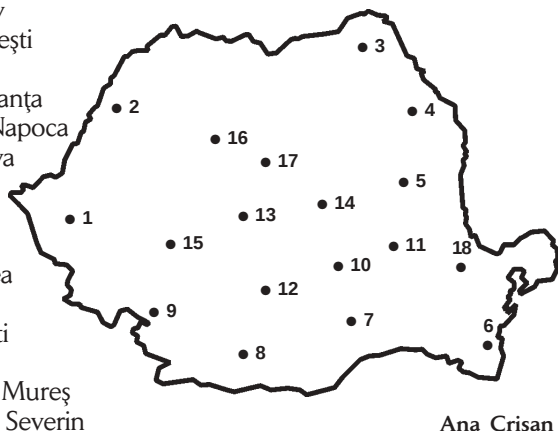
Între 32–35 puncte

Acorzi o importanță exagerat de mare cumpărăturilor. Îți place să „te lupți” cu vânzătorii.

Excursie prin România

Am vrea să facem un turneu prin România, vizitând orașele următoare. Însă pe hartă sunt numai numere. O să găsim orașele fără să ne rătăcim? Sperăm....!

Arad
Bacău
Botoșani
Brașov
București
Buzău
Constanța
Cluj-Napoca
Craiova
Dva
Galați
Iași
Oradea
Pitești
Ploiești
Sibiu
Târgu Mureș
Turnu Severin

Rezolvare:

15. Deva	16. Cluj-Napoca	17. Târgu Mureș	18. Galați
10. Ploiești	11. Buzău	12. Pitești	13. Sibiu
5. Bacău	6. Constanța	7. București	8. Craiova
9. Turnu Severin	14. Brașov		
1. Arad
2. Oradea
3. Botoșani
4. Iași

ISTORIA ROMÂNILOR

Porumbul la români

Provenind din Turcia sau adus de venețieni, porumbul a fost introdus în agricultura românească în secolul al XVII-lea: în Moldova în timpul domniei lui Constantin Duca,

iar în Țara Românească 50 de ani mai devreme. În Transilvania, porumbul a început să fie cultivat în anii domniei lui Gheorghe Rákóczi I.

Cultura porumbului s-a răspândit foarte repede, atât datorită avantajelor economice aduse de această plantă, cât și datorită faptului că Partea nu pretindea porumb în cadrul tributului plătit de Țările Române. Producția obținută depășea, de obicei, necesarul intern, plusul fiind adunat ani de-a rândul – chiar și 10 ani – în așteptarea unei perioade în care vânzare era profitabilă.

Desființarea controlului turcesc asupra exportului românesc (1829) a stimulat cultivarea cerealelor, inclusiv a porumbului. Chiar în anul următor – în Moldova – s-a semănat cu porumb o suprafață dublă față de anul anterior.

Treptat, porumbul a ajuns să reprezinte una dintre culturile de bază ale agriculturii românești.

Testament

„Urmașilor mei Văcărești
Las vouă moștenire
Creșterea limbii românești
Și-a patriei cinstire.”

Așa sună testamentul literar al lui Ienăchiță Văcărescu, unul dintre primii noștri poeți. Deși a trăit în secolul al XVIII-lea, cuvintele lui sunt valabile oricând. El nu lăsa averi, nici pământuri, nici conace sau podoa-be, ci grija pentru o limbă frumoasă, ea însăși o bogăție. Limba românească a fost încă de la formarea ei, și va fi, cea mai de preț avere a fiecărui român. A o păstra și a o spori este o DATO-RIE.

Argonauții

Începuturile navigației grecești în Marea Neagră și întemeierea primelor cetăți grecești în Dobrogea sunt legate de o celebră legendă, aceea a argonauților.

Se spune că Iason, fiu de rege rămas fără tron, pleacă în căutarea „lânii de aur”. Rămasă de la un berbec miraculos, ea se afla în stăpânirea lui Aietes, rege care stăpânea undeva, în nordul Mării Negre. Iason construiește o corabie, o numește Argo și pleacă la drum însoțit de 50 de războinici.

După multe peripeții, ajunge la destinație și se îndrăgostește de Medeea, frumoasa fiică a lui Aietes. Aceasta îi dezvăluie eroului grec tainele lânii de aur, care era păzită de un balaur fioros, îl avertizează asupra primejdiilor care-l pândesc și îl ajută cu vrăjii și sfaturi. Iason reușește să ucidă balaurul, să fure lâna și împreună cu Medeea, să ajungă

la corabie și să plece spre țara sa. Aietes, furios, îi urmărește îndeaproape. Încercând să scape de urmăritor, Iason își chimbă drumul de întoarcere ajungând la gurile Dunării, în ținuturile locuite de geți. Zadarnic însă, deoarece este ajuns din urmă și aproape prins, în apropierea viitorului oraș Tomis. În lupta dintre Iason și fiul lui Aietes, Iason este înfrânt. Atunci, Medeea face un gest de o cruzime sălbatică: taie în bucățele trupul fratelui său și le aruncă una câte

una în mare. Aietes, recunoscând rămășițele fiului iubit, începe să le adune, pierzând urma fugarilor care reușesc să se întoarcă în țara lor cu „lâna de aur”. Numele cetății grecești Tomis (astăzi orașul Constanța) se pare că vine de la grecescul „tome” însemnând bucată, tăietură. Cu alte cuvinte, Tomis este cetatea construită pe locul unde Medeea a tăiat în bucățele trupul fratelui, impresionând, prin cruzimea gestului, pe făuritorii orașului de mai târziu.

Bursele statului maghiar pentru studii integrale în România

Comisia pe Țară de Burse a publicat în zilele trecute lista noilor bursieri ai statului maghiar pentru studii integrale în România. În anul universitar 2003–2004 se acordă 5 burse noi pentru tineri din Ungaria. Primește bursă *Irina Pui*, studentă în anul II la Facultatea de Design din cadrul Universității de Stat din Timișoara, *Andreea Gurzău*, studentă în anul II la Facultatea de Psihologie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj, *Gheorghe Ruja*, student în anul IV la Universitatea de Medicină Umană din Cluj. Alături de acești tineri, li se acordă bursă și studenților *Birtás Zsolt*, anul III, la Universitatea de Medicină Umană din Cluj și *Bíró Julianna*, studentă în anul II la Universitatea de Medicină Umană din Târgu-Mureș.

Bursa asigurată este de 200 USD la lună. Pe baza înțelegerii dintre ministerele de resort din Budapesta și București, acești tineri au dreptul la studii integrale la școli superioare întreținute de statul român. Obținerea bursei statului maghiar înseamnă însă și un alt avantaj important. Diploma acestor bursieri va fi recunoscută și autenticată în Ungaria, fără nici un examen de diferență, până când acei tineri care nu reușesc să primească această bursă, ci învață în România pe cont propriu sau ca bursieri ai statului român, sunt obligați ca, după reîntoarcerea în Ungaria, să dea anumite examene de diferență.

În prezent, statul maghiar are în total 19 bursieri la diferitele școli superioare din România. Acum un an, dintre tinerii români din Ungaria, au obținut bursă *Silvia Cardoso* și *Zsolt Cserhádi* studenți la medicina din Cluj, *Janet Cefan* de la Institutul Teologic din Oradea și *Judita Cozma*, studentă la Universitatea de Științe Economice din Timișoara.

Acordarea bursei va continua și în anul universitar 2004–2005. La concurs pot participa elevii din anul IV de liceu. Ei trebuie să reușească mai întâi la examenul de admitere la vreo universitate din Ungaria, ca apoi să se prezinte la studii în România. Pentru bursa statului maghiar se înscriu însă în primul rând acei tineri, care și-au început deja studiile în România și au absolvit cu succes cel puțin două semestre la vreo instituție din învățământul superior românesc. Prezentarea la concurs se face, în general, în luna februarie. Adresa Comisiei pe Țară pentru Burse este: 1146 Budapesta, Ajtosi Dürer sor 19-21. Informații suplimentare aflați la telefonul 1/384-90-11 sau pe Internet: www.mob.om.hu. Vă oferă informații și Redacția Foii românești, 5700 Giula str. Gh. Doja nr. 8, telefon 66/463-152.

-frățean-

„ȘCOALA MEA DIN VIS”

Dragi copii, stimați cititori, până la anunțarea rezultatului concursului literar „Școala mea din vis” mai publicăm câteva dintre cele mai reușite scrieri ale școlarilor noștri. Vă dorim lectură plăcută!

De multe ori mă gândesc la școala cea din trecut. Pe mine mă interesează foarte mult viața școlară. De aceea îmi place să citesc foarte mult despre ea, despre școala din trecut. Am citit și de Domnul Trandafir scris de Mihail Sadoveanu. În fragmentul acesta am văzut cum era trecutul, dar eu m-am gândit, cum ar putea să fie o școală în viitor.

Pentru că știu că în trecut viața era foarte grea, de aceea viitorul ar fi mai ușor după părerea mea. Când închid, eu văd o școală mare, frumoasă, lată! Cu cuvinte nu se poate spune cum e. Din afară are culoarea albastră, ca cerul. Are geamuri foarte mari și multe și săli de studii. În clase, fiecare copil are un calculator. În cazul acela, la copii le place foarte mult să învețe. Cele mai plăcute materii să fie: biologia, matematica, chimia, fizica. Profesorii, îi învață pe copii cu dragoste și cu iubire, nu se uită că al cui e copilul și cât e de frumos. Toți copiii au un costum foarte elegant, frumos. Copiii nu trebuie să plece cu biciclete la școală, pentru că au un autocar special, ei vin cu acesta. Orele să fie scurte, dar interesante, pauzele să fie lungi, 20–30 de minute. Elevii să aibă adeseori și ore de religie, în ora a 6-a.

Îmi pare că văd un bufet plin cu dulciuri. Școlarii au cărțile foarte interesante. Fetele au și ore de țesut, iar băieții lucrează în grădina școlii. Știu că și în trecut a fost așa, dar aș dori să fie și în viitor, și în prezent. În școală să nu mai fie răutăciuni, numai iubire, bunătațe. Când se pregătesc programe în clase, toți copiii să ia parte, nu fie așa că el este sărac sau urât, fiindcă și el este un om ca toți oamenii.

Aș dori să fie un om care păzește școala și ordinea școlii. Fiecare copil să aibă o bancă, dar la bancă să poată sta și 5 copii. Dar nu în rânduri, ci numai în cerc. Dacă eu aș fi directorul școlii, la toți copiii cei săraci

le-aș da câte un cadou în dar la Paști, la Moș Nicolae, la Crăciun și la Anul Nou, pentru că eu sunt o elevă foarte deschisă la inimă și inima mea e foarte mare.

Eu aș dori să ne dăruiască Dumnezeu așa fel de iubire pe pământ, să nu mai fie răutăciuni numai iubire, iubire și iubire!!!

Toți profesorii și copiii să aibă un suflet bun și o inimă deschisă spre bine și frumoz!!!

(Maria Ruja, cl. a 7-a, Micherechi)

♦ ♦ ♦

Odată când am fost cu familia într-o excursie, m-am rătăcit. M-am plimbat și am zărit o construcție ciudată cu trei etaje. Am privit împrejur. A fost un parc, unde copiii veseli s-au jucat. În partea dreaptă, elevii mai în vârstă s-au pregătit de oră. M-am dus mai departe. Am văzut un bazin mare. Pe lângă mine au alergat cam 20 băieți.

Am întrebat:

– Unde fugiți?

– Suntem la ora de gimnastică, alergăm pe timp.

– Tu ești de aici?

– Nu.

– Să vii cu noi! Vei vedea lucruri ciudate.

Așa a fost. Mai departe am văzut că domnul profesor cu copiii au urcat în avion și dintr-odată au dispărut. Între copii am fost și eu. A fost primul meu gând. Dar înainte de toate am avut vreme să-l întreb pe domnul profesor:

– Unde mergeți cu copiii, domnule profesor?

– Îi trimit cu mașina de timp înapoi în vreme.

– Cu mașina de timp?

– Da! Eu sunt profesor de istorie. Știu să fac astfel de lucruri.

– Vrei să probezi mașina?

– Cum să nu! – a fost răspunsul meu.

Domnul profesor a avut dreptate. Ne-am dus în vreme înapoi. În vremea dinozaurilor. Unul dintre ei a căscat gura, și așa a părut, că mă ridică. Dar, deodată domnul profesor a suflat în trambiță și animalele au dispărut.

Eu am căzut pe pământ. Nu peste multă vreme cu copiii și cu domnul profesor ne-am întors în vremea noastră.

Am intrat în construcția despre care am vorbit mai devreme. Am văzut un coridor lung, clasă cu diferite funcții. Aici au învățat 300 de copii. În laboratorul de limbă i-am văzut pe părinții mei. M-am mirat, fiindcă nu am știut ce caută aici. Mi-am spus că m-au văzut că am intrat în școala acea mare și, ca să nu mă rătăcesc, au venit după mine. Am fost vesel, fiindcă ne-am întâlnit, dar totuși am fost trist, fiindcă a trebuit să părăsesc acest loc ciudat.

O, ce bine ar fi dacă și cu noi s-ar întâmpla lucruri ciudate!

(Tiberiu Leó, cl. a 6-a, Bedeu)

♦ ♦ ♦

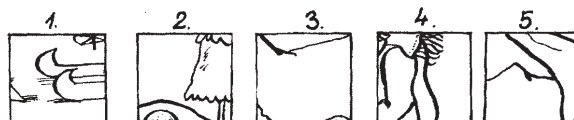
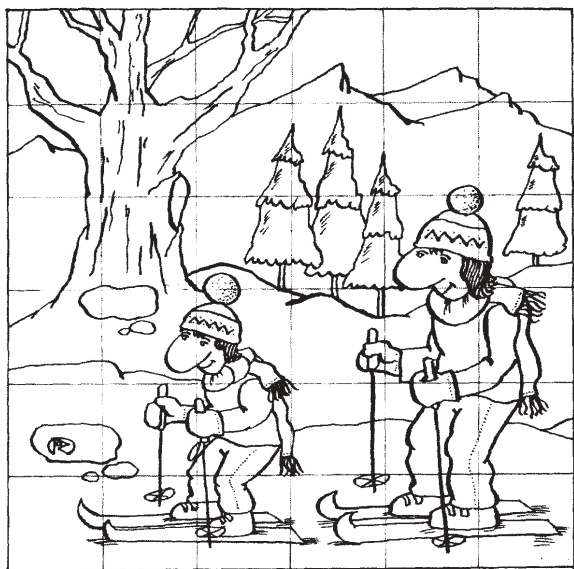
M-am născut într-un oraș mare din România, aproape de granița cu Ungaria. Acesta se numește Arad. Am venit de la o școală foarte mare într-o școală mult mai mică. În primul an mi-a fost foarte greu, pentru că nu știam limba maghiară. Dar cu timpul am reușit s-o învăț. M-au ajutat noii colegi și profesori. Toți m-au primit cu multă căldură, dar a fost foarte greu. Mie îmi plac toți profesorii. Dacă școala ar fi cu nouă clase așa rămâne aici. Dacă ar fi în fiecare zi: literatura maghiară, engleză, cunoștințe despre natură și matematică. Prânzul este foarte bun. Bucătărele sunt foarte bune cu noi. Încât școala este mică, cu patruzeci și unu de copii. Aici sunt cinci clase, avem bibliotecă, avem teren de fotbal. Noi avem în fiecare miercuri dansuri. Aici învățăm dansuri populare românești și ungurești.

Până acum am scris despre școala mea reală, dar școala mea din vis este: ca pauzele să fie mai lungi, să nu avem mult de învățat, ca profesori să fie elevi și noi elevii să fim profesori, să fie un teren de fotbal și înăuntrul, să avem mai multe calculatoare, să putem juca fotbal în fiecare zi.

Mie îmi place școala mea.

(Mihai Dumitraș, cl. 6-a, Otlaca-Pustă)

La schiat

În pătrățelele mici găsiți părți din imaginea mare. Aflați-le locul!

Corala „Camerata Felix” din Oradea la Budapesta

Institutul Cultural al României și Institutul Italian de Cultură de la Budapesta au organizat luni, 15 decembrie, concertul corului Facultății de Muzică de la Universitatea din Oradea „Camerata Felix”.

În sala mare a Institutului de Cultură Italian, cântecele și colindele românești au răsunat maiestuos umplându-ne inimile cu atmosfera apropiatelor sărbători de iarnă, iar aplauzele publicului prezent au răsplătit din plin vocile deosebite ale tinerilor coriști orădeni.

Sub conducerea dirijorului prof. *Avram Geoldeș* și a doamnei *Carmen Bocioac*, tinerii studenți români, printr-o ținută remarcabilă și prin compartimente vocale corale, au arătat valorile de neprețuit ale colindelor românești.

Imediat după stingerea ultimelor aplauze, maestrul Geoldeș, dirijorul și sufletul

corului „Camerata Felix” a avut amabilitatea să ne acorde câteva cuvinte.

– *Stimate maestre, vă mulțumim pentru această seară deosebită, pentru înalta simțire românească cu care v-ați prezentat în fața noastră.*

– Noi am venit aici datorită invitației Institutului Cultural al României care, auzind de noi și știindu-ne aproape, a apelat la noi, iar noi am venit cu o mare bucurie. A cânta în Budapesta este un privilegiu.

– *Vă rog să-mi vorbiți despre Facultatea de muzică a Universității orădene!*

– Este, așa cum ați spus, o instituție care funcționează pe lângă Universitatea din Oradea, noi reprezentăm în acest context 300 de studenți cu patru specializări: canto, pedagogie muzicală, interpretare instrumentală și, mai nou, am atras către noi o secție de actorie.

– *Ați mai concertat în Ungaria?*

– Venim sistematic, de vreo 7 ani, la Giula, la renumitul festival coral. Am cântat la Budapesta la deschiderea unor expoziții, am mai cântat la Capela românească, dar într-o sală cu o astfel de importanță, de o frumusețe și de o acustică

deosebită ca aceasta nu am mai cântat.

– *Stimate domnule Avram Geoldeș, ne-ați încântat sufletul în seara aceasta. Vă mulțumim foarte frumos încă o dată. Sunteți amabil să transmiteți câteva cuvinte românilor din Ungaria?*

– Doresc să cred în fericirea și bunăstarea dumneavoastră așa cum îmi doresc

și mie. Sigur că suntem, sunteți un ecou al sensibilității românești și, dacă și noi am găsit în această seară rezonanță în sufletele și în auzul spiritual al oamenilor, și în special al românilor, ne-a făcut o mare plăcere. Vă dorim Sărbători Fericite și La Mulți Ani!

Mihai Felician Cozma,
Budapesta

„Camerata Felix” la un concert giulan

Grai și identitate

(Urmare din pag a 5-a)

La noi, conștiința națională se manifestă în cultivarea valorilor lingvistice și culturale locale, de aici senzația că numai păstrarea acestora ne poate salva sau perpetua identitatea națională. Evident, păstrarea lor ca valori incontestabile este o datorie a generațiilor tinere, dar salvarea lor în forma autentică nu este posibilă din cauza marilor transformări sociale, ci numai integrarea lor în mod constructiv în noile creații culturale.

O naționalitate care crede într-un viitor național, vrea, înainte de toate, o limbă, o limbă literară, de cultură și nu se mulțumește cu un grai, chiar dacă prin acesta își definește identitatea locală sau națională. Așadar, graiul local nu poate înlocui limba și nu poate întruchipa apartenența la comunitatea celor care o vorbesc. În caz contrar, comunitatea locală minoritară se autoizolează și, vrând-nevrând, se contopește în națiunea majoritară a țării respective.

Adeziunea, tragerea de inimă pentru grai și valori culturale populare reflec-

tă o atitudine demnă de un intelectual și impune respect. Totodată, trebuie spulberată orice iluzie care sugerează ideea că păstrarea graiului nostru e posibilă sau că introducerea unor termeni dialectali și a unor cunoștințe despre particularitățile lui în programa școlară sunt de natură să prelungească viața națională a românilor de aici. Dimpotrivă, supralicitarea valorilor locale din partea unora duce în eroare și constituie un impas. Graiul și cultura populară au o valoare inestimabilă, intrinsecă, dar nu sunt o garanție a păstrării identității. În societatea patriarhală a îndeplinit această funcție de conservare, în societatea modernă însă nu, ba chiar devine un cerc vicios din care nu suntem capabili să ieșim. Deoarece graiul se moștenește în tot mai puține familii, pentru a fi viabili, suntem de mult timp orientați spre valorile culturale maghiare, iar motivațiile sunt lipsite de vlagă.

Graiul nu se învață în școală, graiul se moștenește. Îl însușești pe cale orală

în viața de toate zilele. De ce să-l înveți dacă nu-l moștenești?

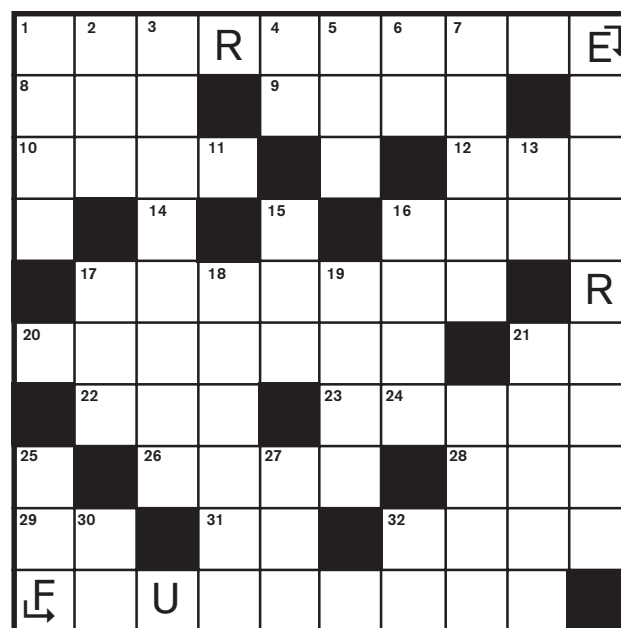
Două sunt funcțiile pe care le mai îndeplinește: 1. Te descurci cu el (cu chiu și vai) în familie, în caz că părinții nu cunosc limba literară (numărul lor scade de la o zi la alta); 2. Te ajută la însușirea limbii standard. Este ușor de înțeles că pe un grai care își pierde în mod spectaculos funcția socială nu se poate clădi o conștiință națională solidă. Ieșirea din impas e posibilă numai prin însușirea limbii literare și o deschidere spre valorile universale ale culturii românești.

Școlii și bisericii le revine datoria să netezească calea dificilă de la grai la limbă, respectiv să-i învețe pe copii să se deprindă cu folosirea limbii românești, pe care, de altfel, o poți auzi de multe decenii în bisericile ortodoxe din Măcherechi, Chitighaz sau Giula și în adunările baptiste și penticostale românești. Totul este foarte „simplu” – dacă este conștiință și voință.

Gh. Petrușan

Ion Luca Caragiale

(1852–1912)

ORIZONTAL: 1. Una dintre cele mai cunoscute comedii de ale lui I. L. Caragiale 8. Rărit 9. Despre ce nu se vorbește 10. Păgân, necredincios 12. Cenușiu 16. Cosmos, univers 17. Artistic, scriitoricesc 20. I. L. Caragiale făcut parte și din acest cerc 21. Odă – neterminată! 22. Dați-mi! – în silabe! 23. Corp ceresc 26. Chemare 28. S-a căit – dar fără cap! 29. „Produsul” păsărilor 31. Doi-ule! 32. Rouă – încurcată!

VERTICAL: 1. Prin grai viu, verbal 2. Așezare umană 3. Convingerea, fidelitatea 4. Se găsește în – elită! 5. Conjunție (ori!) 6. Fluviu siberian 13. La mijloc de – urmă! 16. Toată sala – s-a încurcat! 17. Naiv, prost 18. I. L. Caragiale a fost un timp redactor la acest ziar 19. Cert, veritabil 21. Constelație cu șapte stele principale 24. Tărâm – fără coadă! 25. O publicație satirico-umoristică scoasă de I. L. Caragiale 27. EUR(o)! 30. Drum – la unguri! 32. La mijloc de – lume!

- ah -

Elevii din Giula au așteptat Crăciunul cu cântece și dansuri

La Centrul Cultural Românesc din Giula, serbarea de Crăciun a școlarilor români a avut loc la data de 16 decembrie, când mic și mare, elev și profesor și-a îmbrăcat sufletul în straie sărbătorești. Pentru început, directoarea *Maria Gurzău Czeglédi* a salutat onorata asistență, în rândul căreia s-a aflat, printre alții viceprimarul orașului *Szabó Jenő*, președintele Uniunii Culturale *dr. Ioan Ciotea*, din partea Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria *Tiberiu Iuhas*, șef de

oficiu, *Cornelia Taga Mihăescu*, directoarea grădiniței din strada Galamb, părintele vicar *Pavel Ardelean* și părintele ieromonah *Calinic*. Doamna directoare a urat tuturor un Crăciun fericit și un An Nou plin de bucurii, împliniri și succese.

Moderatoarea programului a fost eleva *Maria Cozma*. Publicul a avut posibilitatea să asiste la un program festiv frumos, în cadrul căruia au colindat membrii corului liceului, condus de profesoara *Nagy*

Enikő. Au urmat apoi elevii claselor din ciclul inferior, interpretând un joc pastoral despre Nașterea lui Isus. În continuare, profesoara *Delia Magdu Krasznahorkai*, împreună cu eleva *Iulia Machhour* au cântat la pian câteva melodii la patru mâini. *Edina But* a cântat o colindă în limba maghiară, după care elevii din clasele 5-8 au prezentat o scenetă ocazională despre importanța Crăciunului, din care a reieșit esența acestei mari sărbători: să ne iubim confrății, să ne iubim unii pe alții, căci „... dragostea e îndelung răbdătoare”.

Ca o tradiție de pe acum, corul „Pro Musica” s-a pregătit cu un buchet de colinde și cu urări de sărbători adresate tuturor participanților. Urarea „La Mulți Ani cu sănătate...” a cântat-o aproape fiecare participant din sală împreună cu corul, urându-și în acest fel unii altora an nou fericit.

Elevii școlii generale au prezentat în continuare dansuri populare bine instruite, în frunte cu tânărul solist *Gheorghe Berényi*, urmate apoi de un grup de fete pregătite de profesorul pensionar *Ioan Ruja*. În încheierea programului, echipa de dansuri populare a liceului a creat o atmosferă plăcută jucând frumos, cu temperament, în nesfârșitele aplauze ale publicului.

Laura Martin

Foto: Aurel Papp

Clisura Dunării – Dunărea la Cazane

Dunărea are o lungime de 2.857 km, suprafața bazinului este de 817.000 kmp, având un debit mediu anual de 6.500mc/s. Marele fluviu străbate teritoriul a 11 țări și traversează 8 țări, parcurgând 3 din capitalele acestora: Viena, Budapesta și Belgrad, fiind în acest fel singurul fluviu internațional al Europei. Dunărea are în total 45 de afluenți importanți din totalul de 120, dintre care 34 de râuri sunt afluenți navigabili. Localitatea în care Dunărea intră în România

este Baziaș, unde fluviul are un debit de 5.400 mc/s.

Între gura Nerei și Drobeta Turnu-Severin, pe o lungime de 144 km, Dunărea traversează cel mai grandios defileu din seria numeroaselor chei pe care le întâlnește de la izvorul din Pădurea Neagră până la vărsarea în Marea Neagră. Defileul Dunării are o lungime de 65 de kilometri. În dreptul orașului Moldova Nouă, cheile Dunării sunt de aproximativ 5 km, iar avansând mai spre interiorul clisurii, în dreptul loca-

lității Pojejeni este de numai 800-1.000 m lățime, cu o viteză a cursului de apă de 5-6 ml/s. În urma celor mai noi măsurători, adâncimea medie a Dunării este de 19 m în dreptul localității Belobresca, iar la „Cazane” de 72 m.

Zona turistică Moldova Nouă cuprinde trei microzone care sunt rezervații naturale: Valea Mare, Defileul Dunării și „Cazanele” și microzona Cheile Nerei-Beușnița.

Microzona Valea Mare – Defileul Dunării este unul dintre cele mai impresionante defileuri din Europa, dar și din lume. Ea cuprinde ca valori naturale bogăția speciilor de plante din rezervația Valea Mare, peșterile Voinicovăț și Cornea. Dunărea oferă posibilitatea practicării unor excursii cu vaporul sau pe cale rutieră din zona Moldova Nouă și până la Orșova, făcându-se legături și cu alte zone turistice: cu Valea Cernei, cu regiunea Porțile de Fier.

Defileul Dunării se impune prin spectaculozitatea sa, aici alternând sectoare de chei și depresiuni de o frumusețe sălbatică, care sporesc atracția turistică a zonei. Stâncile maiestuoase umbresc oglinda apei, oferind imagini pitorești de o mare raritate. Iar pe ambele maluri ale Dunării, vestigiile ale antichității, rămășițe din epoca romană. În această zonă se concentrează, de asemenea, tradițiile culturale românești și sârbești din Clisura Dunării.

Dar un farmec deosebit al orientului l-a emanat insula Ada-Kaleh, de lângă Orșova, care a dispărut pentru întotdeauna, fiind inundată odată cu construirea marii hidrocentrale de la Porțile de Fier. O seamă de gravuri și desene din secolul XIX dovedesc farmecul și pitorescul regiunii, al Dunării pe la Cazanele Mici și Cazanele Mari și al insulei Ada-Kaleh, în care s-au împletit diferite zone geografice, culturi și limbi într-o simbioză binefăcătoare și unică.

Din Marele Atlas Ilustrat Vechi am ales câteva desene și gravuri care exemplifică unica atmosferă de odinioară a acestei regiuni.

Iancu, ca tălhar

(Snoavă din Crișana)

O fost ce-o fost, că dacă n-o vut fi, nu s-ar pomeni, că purecele nu pomnește, până ce cineva nu-l străntorește.

Așe o fost odată on pădurar care o avut on prunc cu numele Iancu. Când pruncu o crescut mare, tă i-o ajutat lu' tată-so la treburile pă care le ave p-îngă casă și-n pădure. Odată păduraru s-o dus la târg, da' pruncu o rămas acasă. Iel o gândit ce-o gândit, odată o luat pușaca lu' tată-so, s-o dus cu ie în pădure, u-o acățat înt-on copac ș-o zis, iel întră iel:

– Amu dac-oi pute fura pușca asta, io-i fi mare tălhar! – și cu asta s-o tărât pă pantece până la lemn, o luat pușca, dup-aceie s-o uitat roată să vadă că nu l-o văzut cumva cineva. Nu l-o văzut nime.

Cu asta pruncu să duce acasă fericit, că iel amu a fi tălhar mare. Da' mă-sa s-o supărat tare pă iel. Când o vinit acasă păduraru u-o și-nrebat că dîrce-i așe da' supărată? Muire i-o povestit tate.

– Lasă-te amu, muire, nu băsădi în lături! – ș-o liniștit nevasta păduraru.

Da' pruncu i-o povestit și domnului care o fost păstă tată-so că ce vre să fie.

– Bine, făt-mne, – o zis domnu, – dacă mi pute fura iapa din poaită, ț-o dau fiie.

Domnu o pus la iapă străji și le-o spus să grijească bine da' iapă, că a vini Iancu și s-a prăbăli s-o fure.

Cătă mneazănoapte vine Iancu îmbrăcat da' babă și i-o rugat pă străji s-o lese înlontru, că n-are inde să doarmă păstă noapte, și că are și oleacă da' pălincă, cu asta le-a răsplăti fapta bună.

– Bine, – or zis străjile, și

u-or lăsat în poaită, apu ii s-or dat la pălincă, tăț s-o îmbătat. Atunci Iancu o luat iapa da' căpăstru și hai cu ie.

Domnu s-o supărat tare, d-amu în ceie zî zice căta Iancu:

– Dacă mi pute fura boii da' la jug zîua la mneazăză, fi-i dau fiie! Da' dacă nu i-i pute fura, capu ț-a sta inde-ț stau picioarele!

– Bine, – o zis și la asta Iancu.

În ceie zî Iancu să-mbracă da' jidov și-ncepe a strîga, că iel da' pălincă pă ujură. Birișii da' la boi vin la iel, și Iancu pă tăț i-o-mbătat, da' nici da' boi nu s-o uitat, pă tăț i-o dus. D-amu în locu boilor o pus naște coarne ce le-o aflat în pădure.

Cătă-nsărate, să trezesc birișii și încep să deie în coarne, da' aște nici nu să clătesc. Când o aflat d-asta domnu, i-o luat la o mamă da' bătaie.

Iancu amu o avut vo patru boi ș-o iapă.

Înt-altă zî domnu o zis căta Iancu:

– No-amu, dacă-i pute fura inelu dîpă brîncă da' la muire me, iț dau da' nevastă pă fata me, da' și jumătate din avere me. Da' să ie-i bine da' samă, că dacă te-oi vide la casa me, dăloc te-mpușc.

– Bine, – o zis din nou Iancu.

La mnezu nopti Iancu mere în pădure, ie on om spânzurat și-l duce la domnu la fereastă. Atunci domnu împușcă în mort. Atunci Iancu lasă jos mortu, iel iară să ascunde dîpă casă.

Domnu o ieșit afară și o luat mortu să-l îngroape, șa să nu-l pedepsască leje. În vreme aceie Iancu să bagă înlontru și să culcă lângă muire domnului și zice:

– Amu poț să-m dai inelu, dăuarece amu Iancu îi mort.

Muire o gândit că bărbatu-so vorbește, așe că i-o dat inelu. Iancu încă ș-o făcut lucru în pat lângă doamna, apu s-o șters în treaba lui.

Păst-on pic da' vreme vine domnu și zice căta nevastă să-i deie inelu, da' muire o zis că i-i l-o dat, ce mai vre? La asta domnu să scoală și vede că tăț îi mînjit pă gaci, apu ș-aceie o știut că tate aște numa Iancului le poate mulțami, da' n-o avut ce face.

La câteva zile apoi i-o dat fata da' nevastă și jumătate din avere și or făcut o nuntă mare. Și io am fost la nuntă și mi s-o ajuns cîte-on ciont. Da' așe da' lung o fost, că în doauă luni da' zile tă' din cioante m-am saturat. Iară tănării, dacă n-or murit, ș-astăz trăiesc.

(După povestirea lui Victor Ghergar.

Vol. „Folclor românesc din Crișana și Banat”)

Aneecdote săcuiești

P-on soldat săcui, vinind acasă pă vedere, l-o călcat p-on picior on cal, da' i-o făcut o rană. Săcuiu ș-o luat în picioare naște păpuci dîn ptele da' purcel, și cu acile s-o prezentat în fața căpitanului.

– Cum cutezi tu să vii înainte me cu păpuci dîn ptele da' porc? – l-o tras la răspundere căpitanu.

– Aște nu-s dîn ptele da' porc, dom' căpitan, – s-o apărat cătana, – ce-s dîn ptele da' purcel.

Odată on săcui s-o dus acasă da' la crăjmă cam băt. Muire l-o luat la brânci:

– Inde ai fost, măi ciovargăule, că iară iești plin la cap?

– Ba zo asta nu-i drept, că capu mneii îi gol ca uala ce da' cureti! – i-o răspuns ista.

– Cum mai poț, hortace? – îl întreabă on ofițer săcui pă hortacu-so. – Crescutu-țo familie da' când n-am mai umblat pă la voi?

– Așe zo, – s-o lăudat săcuiu nost, – amu pruncu cel mai mare îi mai nalt dăcât mine.

– Nu tă fluiera, pruncule! – îl sfătuisără on stăpân pă scluga lui cel mai mic, – că după zicală, cine fluieră mult în prunciie, la acela i-a fi proastă nevasta.

– Asta-m vine să cred, că băsamă și dumitale ai fluierat bogat în tănăreața dumitale, – s-o ocoșit scluguța.

Să mai vorbește-n sat cum că, încă în vremurile mai da' dămalt, și noi am fu avută on biter hirit, pă care l-ar fi spânzurată păntu mai multe tălării. Când o măr veste-n sat că cum o umblat biteru nost, la ișcoală dascălu l-o întrebat pă pruncașu istuie:

– Așe-i că tu iești pruncu lu' biteru spânzurat?

– Nu, dom' învătător, – s-ar fi apărată pruncu, – i-o nu-s pruncu lui, numa atăta că iel m-o fost tata.

Am citit că...

Amu, nu dămalt, s-o-ntâmpat că m-am dus pă vedere la on văr d-a nost și, cum îi suca la noi, le-am dus și oleacă da' cuștulău pă sărbători. Da' cum m-am băgat în ocol, cum o-nceput să latre la mine on cățal da' colo din căsuța lui, în vreme ce, întră picioare, mi s-o băgat o mătută da' vo doauă-trii luni, să lingușe da' d-abde am putut scăpa da' ie. No, gândesc io, și aște ș-or cumpărat animale la casă, – că știem io bine că până atunci nu s-or ocupat cu d-aște.

Mă bag io apoi în casă, da' nime nu-i în soba ce mare, numa din soba ce mică aud io glasu vărului, întrebând că „cine-i?” Îi spun că cine mi-s, da' cu asta mă și bag la iel. Iel tumna să spăla pă picioare, povestindu-m că cum s-o mînjit când o dat la porci, adecate că cum i-o alunecat picarele su' valăuu porcilor. No-amu, cu asta am și ajuns la treaba cu animalele, apoi ne-am dat și la alte voarbe.

Ne-am întrebat da' sănătate – mai bine spus, da' bolile care vin cu bătrâneța, – apoi l-am întrebat și da' prunci, că inde-s amu, când tăta lume-i acasă întră sărbători, și-m spune aci cum că pruncașii-s duși la hortaci, iară părinți lor is duși la ișcoală. Văzând iel că mă mnir io la una ca asta, dăloc m-o povestit cum că d-aceie-s la ișcoală, dăuarece amu, adecate în vacanța da' iarnă, mai mult părinț cu prunci da' ișcoală or fo' rugaț să margă să facă o „curătenie mare de iarnă”, că și cu asta ajută ișcoala care are năcazuri cu plăfîle: adecate că sărăcie o ajuns și la ișcoli. Nu-i o treabă pre fericită asta, da' n-avem ce face.

Cam dup-on ceas bun m-am luat ră-mas bun da' la vărnost, da' când în curte iară ne-o vinit în cale mătută, vărnost începe să-m povestească dăspră ceva mătoc din Indiie, bunăuara că ce-o citit iel înt-on uișag județan. Da' ca să le-nțeleg mai bine, s-o întors napoi și m-o adus uișagu în care o citit iel întâmplare dăspră care o-ncepur să-m povestească.

Cu uișagu la mine, am măr io acasă, și am cotate veste amintită. Adecate, indeva în Indiie, o babă o aflat on pui da' mătă în uliță, l-o dus acasă, l-o-nvătă ce trabă să știe o mătă. Numa că pă cum o crescut și s-o făcut on mătoc mare, tă mai dese uări s-o-ntâmpat că mătocu „fura” din vecini și una și alta, și tate le aduce în pragu căsi la baba. Sărmana babă nu joie să-ș ceară iertare da' la vecini, da' iște nu s-or supărat, ce mai mult numa or răs da' suca mătocului.

Odată apoi, mătocu o adus acasă on pă-puc nou-nouț, la care baba, în glumă, numa atăta o zis: barem să-m fi-i adusă și părete păpucului! Și ce da' Sfântu, în ceie dimineață, baba să află cu părete păpucului în fața uși. După asta, baba o luat ulița-n cap să afle vecinu da' la care or ajuns la ie păpucii, da' nime nu s-o ponoslit că i-ar fi perită păpuci. Așe n-o avut ce face, o rămas c-o părete da' păpuci – dar da' la mătocu la care i-o măn-tuit viața.

Pătanieie asta să asamănă cu poveștile, băsamă, din când în când, și poveștile să asamănă cu viața.

Vă dorește sănătate cât mai bună și An nou cât mai fericit:

Ion Podaru
pensionar

Glume

După ce borbilu l-o tuns pă Tudoraș, bătrănu plăteș-te, da' meșteru nu-i aleghedit cu șuma pă care u-o că-pătat:

– Pruncu dumitale da' trii uări im da' mai mult dăcât dumneta, – zice borbilu.

– Pruncu mneii ș poate îngădui una ca asta, dăuarece are on tată bogat. Io n-am! – îi răspunsă Tudoraș.

O fată ficioară îi spune mănse sa c-o picat înt-altăstare.

– Oh, ce rușine! D-apu, fiica me, nu te-ai grîjit? Inde ț-o fost capu? – o traje la răspundere măsă.

– Su' poplon, – îi răspunde fata.

Fotbal

Mutu, „Jucătorul român al anului”

Luni seara, la 21 decembrie, la Sala Majestic a Teatrului Odeon, în cadrul decernării premiilor din cadrul Galei Fotbalului Românesc, *Adrian Mutu* va primi trofeul pentru „Cel mai bun fotbalist român al anului 2003” „Briliantul” originar din Pitești a ajuns o vedetă incontestabilă a fotbalului mondial, prestațiile sale la echipa națională și la actuala echipă de club, Chelsea Londra, fiind lăudate fără excepție de întreaga presă sportivă europeană. Anul 2003 a adus două motive de mândrie pentru suporterii români: *Adrian Mutu* și *Cristian Chivu*, doi români care au intrat în topul celor mai scumpi jucători din lume, în urma transferurilor din această vară. *Adrian Mutu* a devenit cel mai scump fotbalist român din toate timpurile, după ce patronul rus al lui Chelsea, *Roman Abramovici*, a plătit 22,5 milioane de euro ca să îl aducă de la Parma. A fost o sumă perfect justificată, având în vedere faptul că „Briliantul” câștigase, la finalul sezonului 2002–2003, titlul de cel mai bun stranie din campionatul italian și terminase pe locul al 2-lea al clasamentului golgheterilor din Il Calcio, cu 17 reușite în 30 de meciuri. Fostul dinamovist a făcut furori în tricoul noii sale echipe, înscriind goluri importante pentru londonezi în Premier League și în Liga Campionilor. *Adi Mutu* este lider în campionatul său și a fost nominalizat la câștigarea „Balonului de Aur”.

2003 a reprezentat pentru Chivu anul saltului spre fotbalul de cea mai înaltă clasă și, totodată, al recunoașterii internaționale, concretizate prin nominalizarea la cucerirea „Balonului de Aur” și prin candidatura depusă pentru postul de fundaș central în „11”-ele european ideal, alcătuit de site-ul oficial al UEFA. Revelionul trecut l-a prins în postura de căpi-

tan la echipa faimoasă Ajax Amsterdam. În vară s-a transferat, în schimbul sumei de 18,5 milioane de euro, la AS Roma, formație la care a avut un debut de campionat impresionant, cu câte un gol înscris în poarta Bresciei și al echipei Juventus.

În campionatele europene mai evoluează numeroși fotbaliști români, pentru care însă anul 2003 n-a adus prea multe succese. *Bogdan Lobonț*, portarul lui Ajax Amsterdam a avut un an în care i s-a oferit prelungirea contractului pe o perioadă de încă cinci ani, ceea ce confirmă faptul că a devenit un element de bază al formației antrenate de *Ronald Koeman*. Poate marea descoperire a anului trecut a fost *Nicolae Mitea*, un atacant de numai 18 ani, care este deja coleg de echipă cu Lobonț și și-a dobândit și un loc de titular în echipa „aurarilor” din Amsterdam. *Daniel Pancu* a avut un an nici prea bun, nici foarte prost. Reprofilat din atacant în mijlocăș ofensiv și, uneori, în închizător, a fost unul dintre jucătorii constanți de la Beşiktaş. Singurul fapt concret cu care se poate mândri este însă titlul de campion, cucerit la finalul sezonului 2002-2003. *Florin Bratu* s-a transferat de la Rapid la Galtasaray și a devenit titular în formația condusă de *Fatih*

Terim. Pe urmele lui Hagi și Popescu au pășit și fundașul de 18 ani *Gabriel Tamaș* și mijlocașul *Ovidiu Petre*, dar aceștia mai au de muncit pentru a deveni titulari la fiecare meci. *Tiberiu Ghioane*, mijlocașu ofensiv de la Dinamo Kiev a jucat la toate partidele din campionatul ucrainean în care a fost al nouălea în topul jucătorilor străini. Iar în partidele din Liga Campionilor a fost folosit în toate meciurile. În timp ce pentru Ghioane lucrurile nu stau chiar rău, *Florin Cernat* a avut un an pe care ar vrea să-l uite cât mai repede. Accidentat o lungă perioadă de timp, mijlocașul român a intrat în dizgrația antrenorului *Alexei Mihailenco*, care l-a ținut pe banca de rezerve. Tot în Ucraina, *Răzvan Raț* a avut un sezon modest cu Sahtyor Donețk. Cei mai nefericiți strănieri ai anului sunt *Marius Niculae*, *Adrian Ilie* și *Cosmin Contra*. Primul nu a apucat să joace nici măcar un meci oficial în tricoul clubului Sporting, al doilea a fost aproape tot timpul accidentat și nu a mai fost păstrat nici măcar de Alaves, iar ultimul a pierdut finalul anului fotbalistic, tot din cauza unei accidentări.

Ar mai fi lung șirul fotbaliștilor care evoluează în străinătate, iar enumerarea lor ar necesita un spațiu mult mai larg.

**România și Ungaria
ar putea găzdui, împreună,
Campionatul European de Fotbal**

Ministerul Tineretului și Sportului de la Budapesta a propus ca România și Ungaria să găzduiască, într-un viitor relativ apropiat, poate în cel mult zece ani, Campionatul European de Fotbal. Cu propunerea sunt de acord atât Federația de Fotbal a Ungariei, cât și cea din România, se arată într-un material citat, sâmbătă, de Rador. Federațiile de fotbal din Ungaria și România salută ideea organizării Campionatului European de Fotbal, în comun, de cele două țări. Potrivit unor informații primite de la purtătorul de cuvânt al Ministerului Sportului și Tineretului, ideea lansată la o conferință de presă, de către ministrul de resort *Gyurcsány Ferenc* a fost bine primită de către Federația Ungară de Fotbal, iar președintele acesteia a și cerut părerea Federației Române, de unde a primit, de asemenea, un răspuns pozitiv. Realizarea acestei idei este însă condiționată, în primul rând, de existența unor stadioane corespunzătoare pretențiilor europene, cel puțin patru în fiecare țară. Ministrul Gyurcsány a lansat o idee interesantă. „În caz de realizare, ne-am bucura de o manifestație sportivă inedită pe aceste meleaguri, dar și de o nouă ocazie pentru strângerea legăturilor dintre cele două țări vecine. Dacă va exista și o voință politică din partea celor două guverne, vom putea fi, într-un viitor nu prea îndepărtat, martorii oculari ai competiției celor mai buni fotbaliști de pe continent pentru titlul european”, mai arată sursa citată.

(Rompres)

Falemi merge la Cupa Africii pe Națiuni

Nana Falemi, mijlocășul echipei Steaua București este născut într-o familie mixtă, camerunezo-română. Cu toate că este născut în România, el a fost convocat în vara anului trecut în naționala Camerunului. Accidentat la sfârșitul lunii noiembrie, în partida cu Universitatea Craiova, Falemi a avut o discuție cu selecționerul *Winfried Schäfer*, în urma căreia acesta îi va trimite convocarea

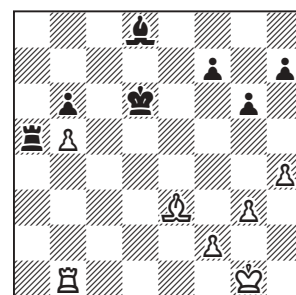
pentru Cupa Africii pe Națiuni (CAN), care va avea loc în Tunisia, începând cu ziua de 24 ianuarie. Falemi și-a scos ghipsul și a început recuperarea încă înaintea Crăciunului. „Sper ca totul să fie în regulă și să mă pot prezenta, la 10 ianuarie, pentru un scurt cantonament în Turcia. Acum totul depinde de mine ca să pot participa la această competiție”, a declarat Falemi.

SAH

Liubinski– Kamâşev 1949

Albul la mutare câștigă prin atac dublu – ah –
Rezolvare:

(1. Td1 + Re7 2. T:d8
R:d8 3.N:b6+)

ROMÂNIA

Luni 5 ianuarie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.00 Teleshopping 8.15 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Caravana premierelor (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Serial. În mintea lui Herman 11.00 Nocturne (R) 12.00 Dincolo de hartă (R) 12.30 Sănătate pentru toți! (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Teleenciclopedia (R) 14.30 Pro Patria 15.00 Kronika 15.55 TVR în Direct 17.00 Știri 17.05 Serial. Sânge de țigan 18.00 Jurnal 19.00 Iartă-mă! 20.00 Serial. Redacția Teatru Film prezintă: Adio, Europa! 21.00 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Profesioniștii 23.30 Film. American Buffalo 1.10 Jurnal (R) 2.10 Film. Aventurile lui Wilhelm Tell 3.55 Profesioniștii (R) 4.55 România 1... și filmul (R) 5.05 Aventura sunetelor (R) 5.35 Corect! (R) 5.40 Teleshopping.

Marti 6 ianuarie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.00 Teleshopping 8.15 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Spectacolul lumii (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Serial. În mintea lui Herman 11.00 Repere sacre 12.00 Serial. Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Vector III. 14.00 Alege viața! 14.30 Kronika 15.55 TVR în Direct 17.00 Știri 17.05 Serial. Sânge de țigan 18.00 Jurnal 19.00 Festivalul filmului tău: Coyote Ugly 20.50 România 1... și strada 21.00 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Poveste fără sfârșit 23.30 Film. Dogtown 1.15 Alege viața! (R) 1.45 Jurnal (R) 2.45 Film (R) American Buffalo 4.25 Spectacolul lumii (R) 4.50 Serial. Magnum 5.40 Teleshopping.

Miercuri 7 ianuarie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.00 Teleshopping 8.15 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Vector III (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Serial. În mintea lui Herman 11.00 Poveste fără sfârșit (R) 12.00 Serial. Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Conviuiri. Magazin pentru alte naționalități 15.10 Ex Libris 15.55 TVR în Direct 17.00 Știri 17.05 Serial. Sânge de țigan 18.00 Jurnal 19.00 Film. Cu inima în palmă 20.50 România 1... și strada 21.00 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Nocturne 23.30 Film. Panică la azil 1.10 Vector III (R) 1.40 Jurnal (R) 2.40 Film (R) Dogtown 4.25 Clubul de comedie (R) 4.50 Serial. Magnum 5.40 Teleshopping.

Joi 8 ianuarie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.00 Teleshopping 8.15 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Alege viața! (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Serial. În mintea lui Herman 11.00 Serial (R) Adio, Europa! 12.00 Serial. Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Aventura sunetelor 14.00 Akzente 15.25 Opozanți, dididenți, contestatari 15.55 TVR în Direct 17.00 Știri 17.05 Serial Sânge de țigan 18.00 Jurnal 19.00 Telecinemateca: Fascinație 21.00 Talk Show 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Garantat 100% 23.45 Film. Secretele din Carolina 1.30 Jurnal (R) 2.30 Dincolo de hartă (R) 3.00 Film (R) Panică la azil 4.40 Serial. Magnum 5.30 Corect! (R) 5.40 Teleshopping.

Vineri 9 ianuarie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Bună dimineața, România! 8.00 Teleshopping 8.15 Desene animate 8.45 Teleshopping 9.00 Jocul planetelor (R) 9.30 Teleshopping 10.00 Ultimul stinge lumina! 11.00 Teazar folcloric (R) 12.00 Serial. Destine secrete 12.50 Corect! 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 România politică 14.30 Români fără frontiere 15.00 Sănătate pentru toți! 15.30 Interes general 16.20 Clubul de comedie (R) 16.50 Reflecții rutiere 17.00 Iartă-mă (R) 18.00 Jurnal 19.00 Film. Fotografia 20.40 Gafe, bălbe... cu actori 21.10 Serial. CSI – Investigai 22.00 Jurnalul de noapte 22.30 Taverna 23.00 Profesioniștii (R) 1.00 Clubul de comedie (R) 1.30 Jurnal (R) 2.30 Opozanți, dididenți, contestatari (R) 3.00 Film (R) Secretele din Carolina 4.35 Serial. Magnum 5.25 Sănătate pentru toți (R).

Sâmbătă 10 ianuarie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Teleshopping 7.10 Desene animate: Universul Disney 8.00 Întâlnire de basm 9.00 Teleshopping 9.15 Debut 50 plus 10.30 O vedetă populară 12.00 Spectacolul lumii 12.30 Caravana premierelor 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Cartea TV Recordurilor 14.30 Lumi ascunse 15.00 Ora Olimpică 15.30 EURO Police 16.00 Goana după apă 17.00 Teleenciclopedia 18.00 Jurnal 19.00 Cei mai iubiti 20.10 România 1... și strada 20.20 Cei mai iubiti 21.10 România 1... și strada 21.20 Cei mai iubiti 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Asasinul din vis 23.40 Există reincarnare? Documentar 1.15 Jurnal (R) 2.15 Debut 50 plus (R) 3.20 Aventura sunetelor (R) 3.50 România 1... și strada (R) 4.00 O vedetă populară (R) 5.20 Corect! (R) 5.25 Teleshopping.

Duminică 11 ianuarie

6.00 Universul credinței 7.30 Desene animate 8.30 Jocul planetelor 9.00 Dincolo de hartă 9.30 Viața satului 11.00 Teazar folcloric 12.00 Lumea-n care trăim 13.00 Jurnalul de prânz 13.15 Ultimul stinge lumina! 14.15 Film. Cine vrea pielea lui Roger Rabbit? 16.05 Bravissimo! 18.00 Jurnal 19.00 Film. 2001 Clona spațială 20.45 România 1... și filmul 21.00 Jurnalul de noapte 21.15 Film. La datorie 23.00 Tragerile Loto 6/49 și noroc 24.10 Garantat 100% (R) 0.25 Teddy Kollek 1.25 Corect! (R) 1.30 Jurnal (R) 2.30 Lumea-n care trăim (R) 3.30 Spectacolul lumii (R) 4.00 Bravissimo! (R) 5.40 Teleshopping.

TVR

Luni 5 ianuarie

6.00 Ninge cu stele (R) 7.00 Telegurnal 7.30 D'ale lui Mitica (R) 8.30 Serial (R). Rebelii 9.20 Viața în sălbăticie (R) 10.15 Veni, Video, Vici! 11.00 Film puzzle (R) 11.30 Zestrea Românilor 12.00 Știri 12.15 Piersic show (R) 14.00 Primul pas 15.00 Atlas (R) 15.30 Eco Magazin 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Viața în sălbăticie 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Auto Club 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Teatru. Puricele 23.00 Serial. Mafia din Sankt Petersburg 24.00 Telegurnal 0.30 Documentar (R) 1.30 Film (R). Formidabili Baker-Boys 3.30 Serial (R). Mafia din Sankt Petersburg 4.30 Știrile serii 5.00 Eco magazin (R) 5.30 Veni, Video, Vici (R)

Marti 6 ianuarie

6.00 Serial (R). Rauzan 7.00 Telegurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rebelde Way 9.20 Tonomatul DP2 11.30 Auto Club (R) 12.00 știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Emisiune în limba germană 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Răscruci 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Bizanț, imperiul pierdut 19.00 Telegurnal 19.30 Puls 2004 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Film. Fiica lui D'artagnian 23.10 Serial. Familia și legea 0.10 Telegurnal (R) 0.40 Documentar (R) 1.35 Film (R). Fiica lui D'artagnian 3.30 Serial (R). Familia și legea 5.30 Știrile serii 5.00 Ferma (R).

Miercuri 7 ianuarie

6.00 Serial (R). Rauzan 7.00 Telegurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rebelii 9.20 Tonomatul DP2 11.30 Puls 2003 (R) 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Parnasul 15.00 Conferința de presă 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Primul Război Mondial 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Acces la succes 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Film. Aventurile locotenentului Sharpe 23.00 Eurofotbal 24.00 Telegurnal (R) 0.30 Primul Război Mondial (R) 1.30 Film (R). Aventurile locotenentului Sharpe 3.30 Eurofotbal (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Conferința de presă (R).

Joi 8 ianuarie

6.00 Serial (R). Rauzan 7.00 Telegurnal 8.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rebelii 9.20 Tonomatul DP2 11.30 Acces la succes (R) 12.00 Știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Sista 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Enigmatica Terra 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 O lume a misterele 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Insolit 20.00 Serial. Rauzan 21.00 Film. Unchiul din America 23.00 Serial. Nemuritorul 24.00 Telegurnal (R) 0.30 O lume a misterele (R) 1.30 Film (R). Unchiul din America 3.30 Serial (R). Nemuritorul 4.30 Știrile serii 5.00 Enigmatica Terra (R) 5.30 Atlas (R).

Vineri 9 ianuarie

6.00 Serial (R). Rauzan 7.00 Telegurnal 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rebelii 9.20 Tonomatul DP2 11.30 Insolit (R) 12.00 știri 12.15 Magazinul studiourilor teritoriale 13.00 Desene animate 14.00 Împreună, în Europa 15.00 Autostrada Banilor 15.30 Centre istorice 16.00 Știri 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Via Sacra 18.00 Serial. Miracole 19.00 Telegurnal 19.30 Barometru 20.30 Simeza maeștrilor 21.15 D'ale lui Mmitică 22.15 Dan Grigore 0.15 Telegurnal (R) 0.45 Simeza maeștrilor 1.30 Dan Grigore (R) 3.30 Autostrada Banilor (R) 4.00 Centre istorice (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Barometru (R).

Sâmbătă 10 ianuarie

6.00 Via Sacra (R) 7.30 Conjugând verbul „a ști” 7.30 Serial (R). Miracole 8.30 Serial (R). Rebelii 9.15 Veni, Video, Vici 9.30 Top Sport 10.00 Ora fără catalog 11.00 Casa mea 11.30 Serial. Sabrina 12.00 2/TVR2 12.30 Atenție, se cântă! 14.00 Film puzzle 14.45 Memoria cărților 15.45 Alea cu Ghimpi 16.00 Veni, Video, Vicii 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Ruleta rusească 17.3 Serial. Jocurile vietii 18.00 Serial. Farcece 19.00 Telegurnal 19.15 Film. Cândva pe-aici trecea în râu 21.30 Serial. Identitate greșită 22.30 Film. Conflicte 24.00 Telegurnal 0.15 Concert (R). Zdob și Zdub 1.10 Film (R). Cândva pe-aici trecea un râu 3.10 Serial (R). Farcece 4.05 Memoria cărților 5.00 Ora fără catalog (R).

Duminică 21 ianuarie

6.00 Medalion de interpret 7.00 Ferma 8.00 Documentar natura 8.30 Serial (R). Rebelii 9.20 Desene animate 9.50 Arca lui Noe 10.20 Serial. Steaua oceanului 10.50 Clubul Ancuței 11.30 Serial. Viața de căine 12.00 Serial. Sabrina 12.30 Viața în sălbăticie 13.30 Atlas 14.00 Piersic show 15.45 Alea cu Ghimpi 16.00 Veni, Video, Vicii 16.10 Serial. Rebelii 17.00 Ruleta rusească 17.30 Serial. Jocurile vietii 18.00 Serial. Aventurile lui Sindbad 19.00 Telegurnal 19.15 Vacanță la Roma 20.15 Televiziunea, dragostea mea 21.15 Serial. Cracker – psihologia crimei 22.15 Film. Poveste din Bronx 0.15 Telegurnal (R) 0.30 Rock Forum 1.30 Film (R). Conflicte 3.00 Serial (R). Simbad 4.00 Documentar natura (R) 4.30 Știrile serii 5.00 Medalion de interpret (R).

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

5 IANUARIE, LUNI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

6 IANUARIE, MARTI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.10: „Istoria poporului român” de Neagu Djuvara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

7 IANUARIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda „Ecranul Nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

8 IANUARIE, JOI (redactor: Anamaria Brad)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.20: Nota săptămânii de Edda Illyés 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: O șansă istorică: Uniunea Europeană 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

9 IANUARIE, VINERI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.50: Revista presei „Foaia românească” 11.55: Avangardiera „Ecranul Nostru” 11.00: Magazinul „Lumea femeilor” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

10 IANUARIE, SÂMBĂTĂ (redactor: Petru Cîmpian)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunării baptiste 14.45: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe undele Europei” – magazin radiofonic euroregional 15.58: Încheiere.

11 IANUARIE, DUMINICĂ (redactor: Petru Cîmpian)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămânii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, în afara de frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

7 ianuarie 2004 (mtv ora 14.25)
Reluare: 10 ianuarie 2004 (m2 ora 11.15)

Programul prevăzut pentru săptămâna viitoare:

În prima emisiune a anului 2004, Redacția în Limba Română a Televiziunii Maghiare va prezenta retrospectiva celor mai de seamă evenimente care au avut loc în anul pe care l-am lăsat în urmă.

Realizator: **Aurel Becan**

Sponsorul nostru

Emisiunea în limba română
**24 de ore din 24
pe 756 kHz**

Internet: www.rrr.ro
e-mail: ro@rrr.ro
Tel./fax: 00-40-21-3142118

UMOR

Linkuri utile:

www.foaia.hu
www.romanul.hu
www.balcescu.sulinet.hu
www.ziare.com
www.astazi.ro
www.startpage.ro
www.ici.ro/romania/indexrom.html

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 259-430552, Fax: 259-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vârstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:
<http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA
(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sâmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

PREVESTIRI DE ANUL NOU LA CHITIGHAZ

Sărbătorile de iarnă ocupă un loc de frunte în viața unui sat, deoarece sunt ocazii în care se poate prevesti „mersul vremii”, se poate prevesti măritișul, printre care și Anul Nou ocupă un loc de frunte între acestea, pentru că el reprezintă momentul de trecere de la un an la altul.

„Verjelul” este un obicei strămoșesc distractiv, practicat în ajunul Anului Nou, care are rolul de a arăta ce noutăți aduce noul an fiecărui dintre noi, în special fetelor de măritat. La această ocazie rituală, care era însoțită și de o petrecere, tinerii își prevesteau viitorul, făceau incantații de înlesnirea măritișului, a însurătorii, prin așezarea unor obiecte sub farfurii. Fetele încercau să prevadă calitățile fizice și morale ale partenerilor, „drăguților”. Toți tinerii se adunau la o casă, îmbrăcați în haine de sărbătoare, așezau pe o masă nouă farfurii (blide), întoarse cu fundul în sus, sub farfurii se așeza câte un obiect, ca: câlți, tiaptăn, oglindă (cocotoare), pâine (pită), co-

lac, ață, inel, pahar, miere (mnere).

Rolul principal îl avea ursitoarea, o fată, care și dirija jocul. Persoana căreia i se prorocea era trimisă afară din încăperea de trei ori, când se reîntorcea alegea o farfurie pe care o ridica pentru a vedea ce se afla sub ea. Când intra în încăperea toată gloata striga „Hai și coată!”, fiecare fată era nerăbdătoare să vadă ce se afla sub prima farfurie care se ridică, pentru că în funcție de obiectul găsit se prezicea viitorul sau calitățile fizice și morale ale viitorului soț.

Obiectele care se puneau sub farfurii semnificau următoarele: colac – bogăție, pâine – bunătațe, sare – sărăcie, câlți-a fi pârșos, piaptăn – a fi drăgăstos, ață – venit de departe, păhărel de rachiu – a fi bețiv, inel – a fi „nealcoș” (închipuit). Acest joc se desfășura într-o atmosferă de veselie, care a însuflețit viața tinerilor, oferindu-le ocazia de a se întâlni, de a fi împreună, dar care își avea rădăcinile în credința păgână că viitorul oamenilor se poate pre-

zice cu ajutorul unor practici magice.

Aceste preziceri nu se refereau numai la măritat, ci se refereau și la recolta viitoare, sau se refereau la vreme. Mersul vremii și măsurarea precipitațiilor se făcea cu ajutorul unui „cărindar al cepei”, în ultima seară a anului. Ceapa se tăia în două, se luau din ea 12 foi, care simbolizau lunile anului. Pe aceste foi se puneau sare, aceeași cantitate, iar unde se topea prima dată însemna că luna aceea va fi ploioasă, în care nu se topea semnifica că luna respectivă va fi secetoasă.

Pentru a prezice belșugul roadelor, se folosea „calendarul de bucate”, pe masă femeile puneau trei ulcele pline cu porumb (cucuruz), grâu, orz. În ziua următoare se controlau ulcioarele, dacă din ele se răsfirau boabele însemna recoltă bogată, dacă nu însemna că recolta va fi puțină.

În comuna Chitighaz în noaptea de revelion fetele bătrâne, care nu erau măritate, după tradițiile străvechi, trebuiau să „joace” în jurul vetrei, pentru a se mărita cât mai repede. Se îmbrăcau într-un cearceaf (lipideu), luau în mână (brâncă) „drăgla” de la cup-tor și strigau de nouă ori prin horn ca să-i aducă Dumnezeu noroc. După aceea trebuiau să bată în cenușă (perne) pe vatra focului. Când se culcau își puneau sub cap o oglindă (cocotoare) ca să-și vizeze viitorul, dar tot pentru a prezice viitorul se așezau pe prag cu fața spre interior și își aruncau păpușii peste cap. Dacă cădeau cu vârful

spre interior puteau să-și aștepte pețitorul în viitorul apropiat.

În ajunul noului an tinerii se adunau în cete pentru a întâmpina Anul Nou cu mare bucurie, feciorii pocneau din bice, „se bucina, se trâmbița”, se bătea toba, gardurile, ușile. Fetele ieșeau la uliță cu clămpănit de blide, de „fedeie” cu scopul de a izgoni nenorocirile și sărăcia din sat.

Odată cu Anul Nou se începe o nouă perioadă în viața satului, 1 ianuarie se credea a fi ziua care prezicea ceea ce se va întâmpla tot anul. Nu se dădea nimic din casă, ca să nu piară norocul. Măncarea tradițională care se gătea de Anul Nou era carnea de porc,

deoarece carnea de gâină avea rolul de a „împroșca norocul”. Se consumau dospite astfel încât norocul să crească întocmai ca aluatul. Tot cu această ocazie „plăcinta” preferată era plăcinta „întinsă”. Dacă te întâlneai pe stradă cu țigani aveau noroc, așa cum urarea rostită de bărbați aducea noroc. Dorind ca anul respectiv să aducă sănătate, bogăție familiei, se umbla cu uratul:

*„Sorcova vesela,
Să trăiți, să-mbătrâniți:
Ca un măr, ca un păr
Ca un fir de trandafir,
La mulți ani!”*

*„An Nou fericit,
La mulți ani să trăiți!”*

Maria Sarca Zombai

Sorcova

*Sorcova de la bătrâni
A fost dată de români,
De români și de plugari
Ca un fel de belșugari.
Prichi-prichi revărsat,
Nici noi n-am întârziat.
Mă sculai de dimineață
Și luai sorcova frumoasă
Și pornii din casă-n casă,
Toată lumea să mă vază,
Să mă vază, să mă crează
Că am sorcovă frumoasă.
La anu și la mulți ani,
Dumneavoastră să trăiți
Și nouă să ne plătiți.*

FOAIA
românească
2 IANUARIE 2004
www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Laura Martin, Rita Pátcaș. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@axelero.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Internet: www.romanul.hu, uniunea@romanul.hu. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Csongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele în anul 2004: 3 luni 912 forinți; 6 luni 1824 forinți; 1 an 3648 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămânalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.